

POHJOIS-KARJALAN AMMATTIKORKEAKOULU
Muotoilun koulutusohjelma

Kirsi Mononen

TULEVAISUUSKUVIA KÄDENTAITOJEN OPETUKSEEN
Kankaanpainanta Joensuun seudun kansalaisopistossa

Opinnäytetyö
toukokuu 2011

OPINNÄYTETYÖ
Toukokuu 2011

Muotoilun koulutusohjelma
Sirkkalantie 12 A
80100 Joensuu
p. 050 311 6317

Tekijä
Kirsi Mononen

Nimeke
Tulevaisuuskuvia kädentaitojen opetukseen – Kankaanpainanta Joensuun seudun kansalaisopistossa

Toimeksiantaja
Joensuun seudun kansalaisopisto

Tiivistelmä

Opinnäytetyön aiheena on ajan ilmiöiden havainnointi ja kankaanpainannan tulevaisuuskuvien muodostaminen toimeksiantajalle. Lähtökohtana oli Joensuun seudun kansalaisopiston tarve kehittää kankaanpainannan opetusta ja rekrytoida uusia opiskelijoita. Opinnäytetyö liittyy opintokokonaisuuteen, jossa toteutettiin kankaanpainannan työkalupakki ja kankaanpainannan kurssi toimeksiantajalle.

Aihetta lähestyttiin tulevaisuudentutkimuksen menetelmällä. Kankaanpainanta toimii opinnäytetyössä tulevaisuuden ennakkoinnin välineenä. Opinnäytetyössä paneuduttiin myös toimeksiantajan toimintaan, painokankaan historiaan, kankaanpainannan menelmiin sekä käsityön erilaisiin merkityksiin.

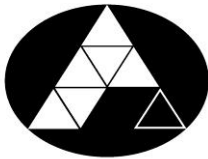
Aineistoa kerättiin heikkoja signaaleja havainnoimalla pääasiassa Helsingin Sanomista. Havainnointi tapahtui helmi-huhtikuussa 2011. Aineiston perusteella muodostettiin mahdollisia tulevaisuuden trendejä ja arvoja, jotka määrittävät ihmisten tulevaisuuden tarpeita. Tulevaisuustaulukkomenetelmää käyttäen muodostettiin vaihtoehtoisia tulevaisuuskuvia kankaanpainannan opetukselle.

Opinnäytetyön tuloksena syntyi viisi tulevaisuuskuvaa, joissa kankaanpainantaa lähestytään tekniikan ja taidon, ilmaisun ja taiteen, elämyksen, hyvinvoinnin sekä tuotesuunnittelun näkökulmista. Uudenlaisten, perinteestä poikkeavien lähestymistapojen avulla toimeksiantajan on mahdollista suunnitella ja kehittää opetustaan opiskelijoiden tarpeita paremmin vastaavaksi. Hahmoteltuja tulevaisuuskuvia ja toimintamallia voidaan hyödyntää myös muiden ainealueiden kohdalla.

Kieli
Suomi

Sivuja 47
Liitteet 2
Liitesivumäärä 17

Asiasanat
kankaanpainanta, tulevaisuuskuva, tulevaisuustutkimus, kansalaisopisto

 <p>NORTH KARELIA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES</p>	<p>THESIS May 2011 Degree Programme in Design Sirkkalantie 12 A FIN 80100 Joensuu FINLAND Tel. 050 311 6317</p>
<p>Author Kirsi Mononen</p>	
<p>Title The Scenarios for Tuition in Crafts – Textile Printing in Community College of the Joensuu Area</p> <p>Commissioned by Joensuun seudun kansalaisopisto</p>	
<p>Abstract</p> <p>The topic of the thesis was to observe phenomena of our time and to create scenarios of textile printing for the employer. The starting point for the thesis was the employer's need to develop their tuition in textile printing and recruit new students. The thesis relates to a study module, in which a textile printing tool box and course were executed for the employer.</p> <p>The topic was approached through futures research method. In this thesis textile printing works as an instrument for anticipating future. The aim was also to get familiarize with the employer's activities, the history on printed fabrics as well as the different connotations of crafts.</p> <p>The data was collected by observing weak signals mainly from the newspaper Helsingin Sanomat during February-April 2011. Possible future trends and values were created based on this data. The futures table method was used to make alternative scenarios for the textile printing tuition.</p> <p>The study resulted in five scenarios, in which textile printing is approached from the perspectives of technique and skills, expression and art, experience, well-being and product design. Based on these new, different approaches the employer can plan and develop the tuition to match the students' needs. It will be possible to utilize the scenarios and the operations model in other subjects, too.</p>	
<p>Language Finnish</p>	<p>Pages 47 Appendices 2 Pages of appendices 17</p>
<p>Keywords community college, futures research, futures table method, scenario, textile printing</p>	

Sisältö

1	Johdanto.....	5
2	Lähtökohdat.....	6
2.1	Lähtökohdat ja tavoitteet	6
2.2	Viitekehys	7
2.3	Toiminta-asetelma	9
2.4	Joensuun seudun kansalaisopisto.....	11
3	Kankaanpainannan työkalupakki ja Omat kuosit kankaalle -kurssi.....	13
4	Tulevaisuuden ennakointi.....	16
4.1	Tulevaisuustutkimuksen tavoite	16
4.2	Tulevaisuudentutkimuksen apuvälineitä.....	18
5	Kankaanpainannan tulevaisuus	21
5.1	Aineiston keräys ja analyysi	21
5.2	Trendit ja arvot.....	23
5.3	Tulevaisuustaulukko	24
5.4	Tulevaisuuskuvat	27
6	Käsityön merkitys.....	32
6.1	Käsityön merkitykset ihmisten toimintaa ohjaavina.....	32
6.2	Käsityökasvatus	36
7	Pohdinta.....	42
	Lähteet.....	45

Liite

Liite 1

Listaus havainnoiduista heikoista signaaleista

Liite 2

Ote Kankaanpainannan työkalupakin materiaalista

1 Johdanto

Tulevaisuus ei ole jokin paikka,
johon olemme menossa,
vaan paikka, jonka me luomme.
Polkuja tulevaisuuteen ei löydetä,
vaan ne tehdään.

- John Schaar -

Me itse luomme tulevaisuutemme Schaarin ajatukset lyhyesti kiteyttäen. Opinnäytetyöni syntyi toimeksiantajan tarpeesta suunnitella ja kehittää kankaanpainannon opetustaan sekä rekrytoida uusia opiskelijoita. Halusin opinnäyteydessäni suunnitella uusia palveluita käyttäjälähtöisesti. Käyttäjien tarpeet ja käsityön erilaiset merkitykset toimivat työssäni tulevaisuuskuvien muodostamisen pohjana. Aihetta lähestytään tulevaisuudentutkimuksen menetelmän avulla, koska näin saavutetaan pidempiaikaisia ja kestävämpiä palveluita.

Joensuun seudun kansalaisopistossa on huomattavissa kasvavaa kiinnostusta kankaanpainantaan sekä muihin kankaankuvioinnin menetelmiin. Kankaanpainannon opetusta tulee kuitenkin kehittää ja opetuksessa tulisi tukea opiskelijoiden painomallin suunnittelua sekä kokeilemista. Tekstiilityön opetuksessa suunta on tulevaisuudessa todennäköisesti kankaanpainantaan ilmaisun, elämyksen ja hyvinvoinnin välineenä. Kankaanpainannon lisäksi opinnäytetyöni liittyy vapaan sivistystyön piirissä näkyvään laajempaan pedagogiseen ongelmaan. Joensuun seudun kansalaisopiston opetuksen ja opetusmenetelmien tulee kehittyä, kun yhteiskunta muuttuu.

Opinnäytetyössäni tutustun tulevaisuudentutkimukseen ja tulevaisuudentutkimuksessa hyödynnettyihin apumetodeihin. Lähestyn aihetta myös havainnoimalla heikkoja signaaleja, tutustumalla Joensuun seudun kansalaisopiston toimintaan sekä syventymällä painokankaan historiaan, kankaanpainannon menetelmään sekä käsityön erilaisiin merkityksiin. Tämä ymmärrys auttaa minua kankaanpainannon tulevaisuuskuvien muodostamisessa. Arvioin prosessin loppuvaiheessa myös omaa onnistumistani sekä muodostettujen tulevaisuuskuvien toteutumiskelpoisuutta.

2 Lähtökohdat

2.1 Lähtökohdat ja tavoitteet

Opinnäytetyön lähtökohtana on Joensuun seudun kansalaisopiston toimeksianto toteuttaa kankaanpainantaan liittyvä kokonaisuus. Projektiohjelmana suunnittelin ja toteutin kankaanpainannon työkalupakin, joka sisältää opetusmateriaalia, kuvamateriaalia sekä konkreettisen näytekansion kangasmalleineen. Työharjoitteluna ohjasin kankaanpainannon kurssin, Omat kuosit kankaalle, Joensuun seudun kansalaisopistolle. Opinnäytetyöni käsittää kankaanpainannon tulevaisuuskuvien hahmottamisen. Opinnäytetyön ja koko yhteistyön lähtökohtana on toimeksiantajan tarve kehittää kankaanpainannon opetustaan sekä rekrytoida uusia opiskelijoita mukaan toimintaansa. Tällä hetkellä nuoria aikuisia ei juuri ole Joensuun seudun kansalaisopiston kädentaitojen kursseilla. Kädentaitojen kurssien markkinointi sekä kohderyhmän tavoittaminen ovat myös huomion arvoisia asioita, mutta en opinnäytetyössäni käsittele asiaa.

Opinnäytetyön aihe on rajattu käsittelemään painokankaan valmistuksen menetelmän, kankaanpainannon, tulevaisuuskuvia. Joensuun seudun kansalaisopiston suunnittelija-opettaja Anne Soininen (2011b) on huomannut kasvavan kiinnostuksen kankaanmaalaukseen ja -värjäykseen sekä kankaanpainantaan. Kankaanpainannon ja värjäyksen lyhytkurssit voisivat hänen mukaansa toimia tulevaisuudessa, mutta kankaankuvioinnin opetusta tulee selkeästi kehittää. Opinnäytetyössäni keskityn pääasiassa kankaanpainannon eri menetelmiin. Aihe rajautui kankaanpainantaan oman kiinnostukseni ja toimeksiantajan tarpeiden mukaan. Opinnäytetyössä halutaan keskittyä erityisesti siihen osa-alueeseen, jota Joensuun seudun kansalaisopiston opetustarjonnassa ei juuri ole.

Joensuun seudun kansalaisopisto on uusien haasteiden edessä yhteiskunnallisten muutosten vallitessa. Opinnäytetyöni taustalla perusongelmana näkyvät opetus ja sen näkökulmat, joiden tulee kehittyä ajan vaatimuksia ja tarpeita vastaaviksi. Luon työssäni tulevaisuuden uusia visioita kankaanpainannon kautta, mutta eri aineryhmien opetusta sekä opetustarjontaa voidaan lähestyä saman toimintamallin kautta.

Tulevaisuuden ennakoimista ja tulevaisuudentutkimusta sovelletaan opinnäytetyön tutkimusmenetelmänä. Prosessin tekee haasteelliseksi se, että tulevaisuudentutkimuksen

menetelmät eivät olleet itselleni entuudestaan tuttuja. Tavoitteena on havainnoida ajan ilmiöitä ja muodostaa niiden pohjalta tulevaisuuden trendejä. Tulevaisuustaulukkometelmää soveltaen etsitään vaihtoehtoisia tulevaisuuskuvia kankaanpainannan opetuksen kehittämistä varten. Opinnäytetyön tuloksena syntyvän tiedon tulee palvella toimeksiantajaa ja kankaanpainannan tulevaisuuskuvien sopia toimeksiantajan toiminta-ajatuksen. Opinnäytetyössä käytettyjen menetelmien avulla ei pystytä tarkkaan tulevaisuuden ennustamiseen, vaan tarkoituksena on löytää eri vaihtoehtoja kankaanpainannan opetuksen tulevaisuudelle.

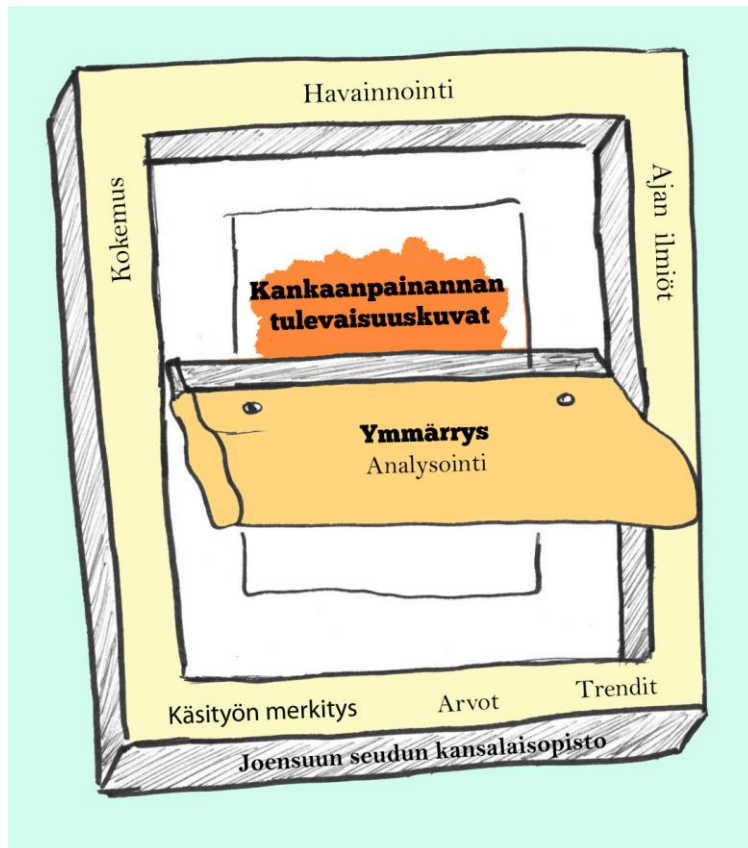
Henkilökohtaisen tavoitteena minulla on hyödyntää ja soveltaa tekstiilisuunnittelun opintojen aikana omaksuttuja taitoja. Haluan myös prosessin aikana kehittyä ammatillisesti ja saavuttaa syvemmän ymmärryksen kankaanpainon mahdollisuuksista. Näen prosessin tarpeellisenä myös toimiessani tulevaisuudessa ammattilaisena tekstiilimuotoilun kentällä. Toteutettava kokonaisuus on kaikilla tasoilla mielenkiintoinen ja haastava.

2.2 Viitekehys

Keskeisiä elementtejä opinnäytetyössäni ovat kankaanpainanta, tulevaisuudentutkimus, Joensuun seudun kansalaisopisto sekä käsityön erilaiset merkitykset. Opinnäytetyössäni kankaanpainanta, Joensuun seudun kansalaisopisto ja käsityön merkitykset sijoittuvat käsityön kentälle. Kankaanpainanta toimii prosessissa tulevaisuuden ennakkoinnin välineenä. Prosessin keskeisenä tavoitteena on kankaanpainannan tulevaisuuskuvien muodostaminen toimeksiantajalle. Kuvan 1 näkyvä visuaalinen viitekehys kuvaa niitä käsitteitä, joiden pohjalla opinnäytetyöni liikkuu.

Halusin kuvata viitekehysten painoseulan ja raakelin muotoon, koska ne ilmentävät kankaanpainannan välineinä opinnäytetyön aihetta. Viitekehyksessä olen värien ja fontin koon avulla halunnut ilmentää keskeisessä osassa olevia käsitteitä. Kankaanpainannan tulevaisuuskuvat sekä ymmärryksen olen nostanut esille käyttäen lämpimän oranssia väriä ja vahvempaa fonttia, koska ne ovat opinnäytetyöni keskeinen päämäärä. Joensuun seudun kansalaisopisto on sijoitettu viitekehykseen, painoseulan alareunaan, kuvaamaan sen asemaa opinnäytetyön toimeksiantajana sekä opinnäytetyössä tehtyjä va-

lintoja suuntaavana tekijänä. Painoseulan yläosassa on tuotu esille ajan ilmiöiden havainnointi. Ajan ilmiöllä tarkoitetaan tässä yhteydessä heikkoja signaaleja, jotka voivat olla niin sanottua aikaista informaatiota tulevasta tapahtumasta tai muutoksen ensioireita (Hiltunen 2000, 75). Kokemukset käsittävät yleisen kokemuksen sekä aikaisemman tietämyksen kankaanpainannasta sekä kokemukset työkalupakin kokoamisesta ja kankaanpainannan kurssin ohjaamisesta.

Kuva 1. Visuaalinen viitekehys.

Käsityön merkitykset, arvot sekä trendit on sijoitettu painoseulan kehykseen. Ne ohjaavat ihmisten toimintaa heidän valitessaan vapaa-ajan palveluitaan ja vaikuttavat myös siihen, millaisille palveluille on tulevaisuudessa kysyntää. Painoseulan kehyksissä näkyvien tekijöiden havainnoinnin jälkeen aineiston analysoinnin sekä ymmärryksen kautta muodostetaan kankaanpainannan tulevaisuuskuvat. Analysointi ja ymmärrys on kuvattu viitekehukseen raakelin muotoon ja raakelin veto kuvainnollisesti synnyttää kankaanpainannan tulevaisuuskuvat. Viitekehyksessä haluan tuoda esille sen, että tulevaisuuskuvat, tulkinta sekä ymmärrys syntyvät monien tekijöiden yhteisvaikutuksesta. Kaikkia näitä viitekehyksessä esiintyviä tekijöitä tarvitaan toimeksiantajaa hyödyttävien kankaanpainannan tulevaisuuskuvien muodostamiseen.

2.3 Toiminta-asetelma

Ajatus opinnäytetyöstä ja sen aiheesta heräsi syksyllä 2010, kun tein ammatillista projektia, kankaanpainannan työkalupakkia, Joensuun seudun kansalaisopistolle. Tuolloin nousi esille kankaanpainannan opetuksen kehittäminen ja opetusta koskevan päätöksen tueksi kaivattiin tietoa kankaanpainannan tulevaisuudennäkymistä. Siksi sain Joensuun seudun kansalaisopistolta toimeksiannon kankaanpainannan tulevaisuutta käsittelevään opinnäytetyöhön. Opinnäytetyöni toiminta-asetelma on esitetty visuaalisesti kuvassa 2.

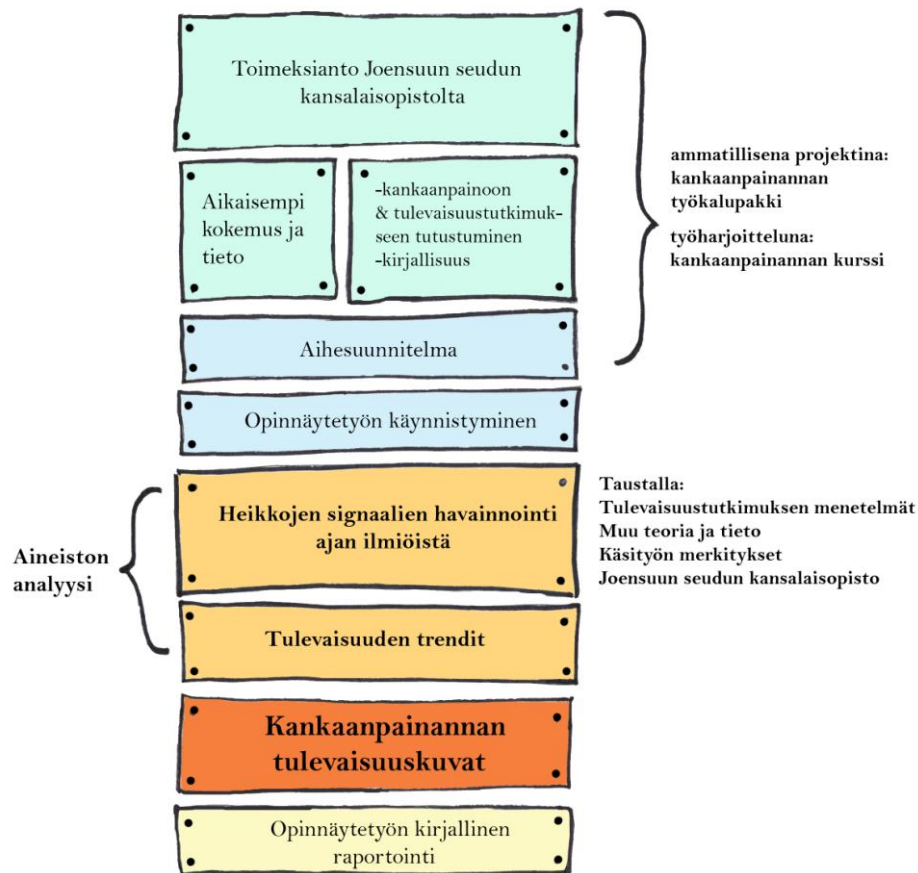
Prosessin käynnistyminen vaati alussa esiymmärryksen muodostamisen aikaisempien kokemusten ja tietojen pohjalta: mitä jo tiedän, mitä minun tulee selvittää, onko jo olemassa olevaa tutkimustietoa asiasta. Ammatillisen projektin pohjalta nousivat esiin toimeksiantajan tarpeet opetuksen kehittämisen suhteen sekä ymmärrys aihealueesta. Näiden pohjalta rakentuivat opinnäytetyön idea sekä toimintasuunnitelma.

Tulevaisuudentutkimukseen tutustuminen, kankaanpainantaan liittyvän aineiston ja kirjallisuuden kartoittaminen olivat tärkeä osa esiymmärryksen muodostamista. Opinnäytetyöprosessin aikana syvennän kirjallisuuden avulla tietojani ja ymmärrystäni kankaanpainannasta sekä tulevaisuudentutkimuksesta, koska tulevaisuusnäkymiä tarkastellaan kankaanpainannan näkökulmasta.

Opinnäytetyössäni haluan selvittää käsityön erilaisia merkityksiä, koska Joensuun seudun kansalaisopisto on yksi kädentaitojen opetusta antava taho. Käsitöiden tekeminen ja sen merkitys vaikuttavat myös siihen, miksi ihminen hakeutuu kädentaitojen kurssille. Tarkastelen myös ihmisten tarpeita, joihin käsityön avulla voidaan tulevaisuudessa mahdollisesti vastata.

Lähestyn aihetta myös kankaanpainannan kurssin blogin avulla. Haluan selvittää, miten nuorten aikuisten kiinnostuksen kohteita voidaan toteuttaa kankaanpainannan opetuksessa. Perehdyn opinnäytetyössäni myös Joensuun seudun kansalaisopiston toimintaan toimeksiantajan edustajan Anne Soinisen haastattelun avulla. Soininen toimii Joensuun seudun kansalaisopistossa tekstiilityön ainealueen suunnittelijaopettajana. Hänen tehtäviinsä kuuluvat muun muassa opettaminen, opetuksen suunnittelu, tuntiopettajien oh-

jaaminen sekä erilaiset hallinnolliset tehtävät. (Soininen 2011b.) Haluan selvittää sekä kansalaisopiston toimintaa sekä yleisesti että tekstiilityön ainealueen kannalta, kankaanpainannon opetuksen tämänhetkiseen tilanteen sekä Soinisen näkemyksiä käsityön merkityksistä.

Kuva 2. Opinnäytetyön toiminta-asetelma.

Opinnäytetyön tutkimusmenetelmällinen väline on tulevaisuustutkimus. Tulevaisuuden tutkimuksen menetelmän avulla opinnäytetyössä muodostamani tulokset pohjautuvat oikeisiin ajassa havaittaviin ilmiöihin ja tarpeisiin. Opinnäytetyössäni hyödynnän Isolan (2008) ja Teiskonlahden (2008) opinnäytetöissään käyttämää toimintamallia heikkojen signaalien havainnoimisessa sekä tulevaisuuskuvien muodostamisessa käyttäen tulevaisuustaulukkomenetelmää, jota on soveltanut muun muassa tulevaisuustutkija Anita Rubin. Opinnäytetyön aineisto kerätään heikkoja signaaleja havainnoiden, pääasiassa Helsingin Sanomista sekä kankaanpainannon kurssin blogin blogikirjoituksista. Havainnointiaika on rajattu kahteen kuukauteen.

Aineiston analysoinnin kautta pyrin löytämään tulevaisuuden trendejä ja tarkastelen Joensuun seudun kansalaisopiston tekstiilityön opetuksen tulevaisuuden toteutumisvaiht-

toehtoja tulevaisuustaulukkomenetelmän avulla. Tekstiilityön yleisten tulevaisuuden vaihtoehtojen pohjalta muodostan kankaanpainannan tulevaisuuskuvia sekä saavutan syvemmä ymmärryksen ilmiöstä.

2.4 Joensuun seudun kansalaisopisto

Joensuun seudun kansalaisopistoa tuodaan tässä esille, jotta opinnäytetyön liittyminen suurempaan kontekstiin olisi paremmin ymmärrettävissä. Joensuun seudun kansalaisopiston ylläpitäjänä on Joensuun kaupunki. Kansalaisopisto toimii Kanta-Joensuun, Tuupovaaran, Kiihtelysvaaran, Enon, Pyhäselän, Liperin, Outokummun, Polvijärven ja Kontiolahden alueella. Opetusta on lukuvuosittain 3300–3400 tuntia tekstiilityössä ja erikoistekniikoissa. (Soininen 2011b.) Soinisen (2011a) mukaan lukuvuonna 2010–2011 tekstiilityössä on opiskellut 484 eri henkilöä, joista 12 henkilöä oli iältään 15–24-vuotiaita ja 46 henkilöä 25–34-vuotiaita.

Soininen (2011b) kertoo, että laki vapaasta sivistystyöstä määrittää, minkälaiseen toimintaan Joensuun seudun kansalaisopiston opetus on tarkoitettu. Elinikäisen oppimisen periaatteiden pohjalta kansalaisopisto tukee yksilöiden persoonallisuuden monipuolista kehittymistä ja kykyä toimia yhteisöissä sekä edistää kansanvaltaisuuden, tasa-arvon ja moniarvoisuuden toteutumista suomalaisessa yhteiskunnassa (Soininen 2011b).

Joensuun seudun kansalaisopiston arvoja ovat Soinisen (2011b) mukaan asiakaslähtöisyys, osaaminen ja elinikäinen oppiminen. Hänen mukaansa opiston visiona on olla yhteisössä näkyvä opisto, joka kiinnostaa ja innostaa alueensa ihmisiä kehittymään, vaikuttamaan ja osallistumaan. Soininen (2011b) tuo esille myös kansalaistoiminnan aktiivisuuden näkökulman eli esimerkiksi kädentaidoissa ei pyritä pelkästään vain jonkin taidon oppimiseen, vaan laajemmin myös toimintaan ja osallistumiseen. Kansalaisopiston opetuksen periaatteita on vapaaehtoisuus, jolloin opiskelija päättää itse osallistumisestaan ja valitsee itselleen sopivat kurssit. Opetussuunnittelussa pyritään huomioimaan opiskelijoiden aikaisemmat kokemukset, jolloin tarjolla on myös jatkokursseja. Kädentaidoissa jonkin taidon hankittuaan opiskelijan on helpompi omaksua seuraava taito. Opiskelijan tavoitteenvapaus näkyy opetuksessa siten, opinto-oppaassa tuodaan esille ryhmän tavoite ja opiskelija tarkentaa omat tavoitteensa kurssin sisältöön nojautuen. (Soininen 2011b.)

Soininen (2011b) kertoo, että tyypillinen Joensuun seudun kansalaisopiston palveluiden käyttäjä on keski-ikäinen nainen. Soinisen mukaan nuoret opiskelijat puuttuvat käden- taidoista ja hänen mukaansa on mietittävä, mitä asialla voidaan tulevaisuudessa tehdä. Lukuvuonna 2010–2011 tekstiilityössä opiskelleista 484 henkilöstä vain 58 oli 15–34- vuotiaita. Näkyvyyttä nuorten keskuudessa tavoitellaankin muun muassa verkkosivujen uudistuksella, käsityöblogilla sekä Omat kuosit kankaalle - kurssilla (Soininen 2011b).

Kedon ja Takamaan (2009, 9) mukaan kansalaisopistot tarjoavat kaikille ikäryhmille mahdollisuuksia opiskeluun, itsensä kehittämiseen, harrastamiseen, uuden oppimiseen sekä sosiaaliseen vuorovaikutukseen. Kansalaisopiston rooli tulee luultavasti jatkossa kasvamaan, kun vapaa-ajan laadun merkitys korostuu ja ihmiset etsivät uusia tapoja viettää vapaa-aikaansa (Keto ym. 2009, 10, 24). Taito- ja taideaineiden opetus kansalaisopistoissa tukee yksilön harrastuneisuutta sekä tarjoaa mahdollisuuden hitaalle tekemiselle, esimerkiksi kiireisen työelämän vastapainoksi (Keto ym. 2009, 18, 24).

Keto ym. tuovat esille kansalaisopistot kulttuuritoiminnan kehittäjinä. Kansalaisopisto toteuttaa heidän mukaansa yhteisen ja jaetun kulttuurin käsitystä, jolloin jokainen on itsessään kulttuuritoimija ja oikeutettu osallistumaan kulttuuriin. Kedon ym. mukaan kansalaisopiston tehtävä, kulttuurin mahdollistajana, on tärkeä erityisesti harvaan asutuilla alueilla, joissa kulttuuritarjonta on vähäisempää ja kapea-alaisempaa kuin kaupungeissa. Kansalaisopisto voi myös auttaa vaalimaan paikallisia perinteisiä kädentaitoja ja auttaa siirtämään niitä eteenpäin. (Keto ym. 2009, 17–18.)

3 Kankaanpainannan työkalupakki ja Omat kuosit kankaalle -kurssi

Toteutin ammatillisena projektina kankaanpainannan työkalupakin Joensuun seudun kansalaisopistolle syksyllä 2010. Projektin tavoitteena oli tuottaa kankaanpainannan materiaalia sekä koota kattava työkalupakki kankaanpainannan opetusta varten. Työkalupakki koostu sähköisestä tekstiaineistosta sekä kuvamateriaalista ja painaen toteutusta näytekansiosta. Työkalupakki on, näytekansiota lukuun ottamatta, sähköisessä muodossa, jotta ajatus täydennettävyydestä toteutuisi.

Työkalupakin materiaalin kerääminen lähti liikkeelle Joensuun seudun kansalaisopiston tarpeista kankaanpainannan materiaalin ja opetuksen kehittämisen suhteen. Ongelmana oli se, että olemassa oleva kankaanpainantaa käsittelevä materiaali on hajallaan. Opettajan työn tueksi tarvittiin käsikirjaa, joka antaisi sekä tietoa että ideoita. Opiston opettajat voivat soveltaa pakin sisältöä opetuksessa omaan koulutukseensa, tietoonsa ja kokemuksiinsa nojaten.

Työkalupakkiin olen koonnut aineistoa painetun kankaan historiasta, painomallien suunnittelusta ja suunnittelijoista, kankaanpainannan eri menetelmistä, välineistä ja työskentelytiloista sekä painetun kankaan toteutuksesta. Työkalupakkiin kootun materiaalin tarkoituksena on tuoda esille kankaanpainannan eri mahdollisuuksia ja antaa ideoita opetuksen toteuttamiseen. Kankaanpainannan välineiden ja työskentelytilojen esittely nousi käytännössä olennaiseksi hankintojen ja työskentelytilojen suunnittelun kannalta. Työkalupakin käyttäjän on mahdollista hankkia lisätietoja yhteen koottujen internet-osoitteiden sekä kirjallisuus- ja lähdeluetteloiden avulla.

Ote Kankaanpainannan työkalupakin materiaalista on nähtävillä liitteessä 2, jossa esitellään tiivistetysti painokankaan historian vaiheita, kankaanpainantaa harrastuksena sekä painomallin suunnitteluprosessia. Painomallin suunnittelu -osuus on mielestäni työkalupakissa yksi tärkeimmistä, sillä kokemukseni perusteella opistossa tarvitaan tukea ja erilaisia lähtökohtia erityisesti mallin ideointiin ja suunnitteluun.

Testasin kokoamaani työkalupakkia ohjaamallani Omat kuosit kankaalle -kurssilla keväällä 2011. Kurssi toimi eräänlaisena pilottikurssina uudenaikaisesta, ilmaisullisemmasta

lähestymistavasta kankaanpainannon opetukseen. Kankaanpainantaa on Soinisen (2011b) mukaan yleensä opetettu Joensuun seudun kansalaisopistossa omana kurssinaan tai muuhun tekniikkaan yhdistettynä. Omat kuosit kankaalle -kurssille osallistui kuusi henkilöä, jotka olivat 15–23-vuotiaita nuoria naisia. Kurssin aikana opiskelijat suunnittelivat jatkuvan painomallin tai printin valitun teeman pohjalta.

Ensimmäiselle kerralle opiskelijat toivat mukanaan kuvamateriaalia, jota he olivat keränneet teeman innoittamana. Suunnittelu käynnistyi näiden ideoiden läpikäymisellä ja kukin opiskelija lähti kuvamateriaalin pohjalta työstämään omaa painomalliaan. Muutama opiskelijoista hallitsi kuvankäsittelyohjelmien käytön, joten he hyödynsivät taitojaan painomallin suunnittelussa (kuva 3). Uskon, että atk-avusteinen suunnittelu ja kuvankäsittelyohjelmien opettelu innostaisi nuoria aikuisia myös jatkossa. Yhteisestä teemasta huolimatta opiskelijoiden painomallit olivat erilaisia ja suunnittelijoidensa näköisiä.

Kuva 3. Yhden Omat kuosit kankaalle -kurssin opiskelijan atk-avusteisesti suunnittelema printti.

Kurssia varten perustin kurssin nimeä kantavan blogin, jonka avulla jaoin kankaanpainannon materiaalia. Tavoitteenani oli blogin avulla herättää keskustelua nuoria aikuisia kiinnostavista asioista ja käsityön merkityksistä, mutta blogi jäi pitkälti minun yksinpuhelukseni. Kynnys kommentoimiseen saattoi olla liian suuri tai blogin tärkeyttä,

kontaktiopetuksen täydentäjänä, ei nähty. Blogia voidaan hyödyntää tulevaisuudessa omien töiden esittelypaikkana tai keskusteluympäristönä, mutta Moodle-verkko-oppimisympäristö voisi toimia paremmin oppimateriaalin jakamiseen.

Kurssin palautteista nousi esille asioita, joihin pitää vielä kiinnittää huomiota opetuksen laadukkuuden ja kiinnostavuuden takaamiseksi. Kurssin markkinointi ei sujunut aivan ongelmitta ja Joensuun seudun kansalaisopiston tulee pohtia uudenlaisia nuoriin aikuisiin vetoavia markkinointikeinoja. Eräs kurssin opiskelija toi esille, että ”siistit” mainokset ja internetin välityksellä tapahtuvan markkinoinnin opiston näkyvyyden parantamisessa. Opiskelijoilta keräämässäni palautteesta kävi ilmi, että kurssin sisältöä pidettiin onnistuneena ja sopivan haasteellisena. Samantyyliselle kurssille olisi kiinnostusta myös jatkossa, mikä on positiivista Joensuun seudun kansalaisopiston kankaanpainan kurssien jatkoa ajatellen.

Palautteiden mukaan kurssi olisi voinut olla kestoaltaan pidempi, jolloin olisi ollut enemmän aikaa kokeilla eri materiaaleja ja värejä. Seuraavia kursseja ajatellen tulee siis varata tarpeeksi aikaa suunnittelulle ja kokeilulle. Palautteita lukiessani huomio kiinnittyi siihen, että valotuskaavio haluttaisiin oppia tekemään itse. Tämä vaatii opetuksen suunnittelua ja eri työvaiheiden ajoittamista. Yksi opiskelijoista toivoi jatkoa ajatellen myös valotetun seulan lunastamismahdollisuutta, jolloin itse suunnitellulla painomallilla voisi painaa kurssin jälkeen kotona. Ennen kurssia voidaan, esimerkiksi kurssin opettajan kautta, yhteistilauksena hankkia jokaiselle opiskelijalle oma painoseula ja raakeli, jotka opiskelijat itse kustantavat.

Palautteiden perusteella kurssin info olisi voinut olla aikaisemmin, mikä on hyvä ottaa huomioon seuraavia kursseja suunnitellessa. Infon ja kurssin ensimmäisen tapaamiskerran välissä olisi ollut hyvä olla ainakin viikko, koska ideointi ja tarvikkeiden sekä painettavien materiaalien hankkiminen vie aikaa. Painopöytiä sekä työskentelytilaa toivottiin palautteissa enemmän ja tämä huomio on tärkeä tulevaisuuden opetustilojen suunnittelun kannalta. Eri toimintapisteet on varustettava asianmukaisesti ja eri pisteiden sijoittelussa tulee huomioida työskentelyn eteneminen. Opetusta voidaan kehittää kurssin palautteiden pohjalta entistä parempaan suuntaan.

4 Tulevaisuuden ennakointi

4.1 Tulevaisuustutkimuksen tavoite

Tulevaisuustutkimuksen menetelmien soveltaminen opinnäytetyössäni pohjautui ajatukseen, että kankaanpainannan mahdollisten tulevaisuuskuvien hahmottaminen perustuisi oikeisiin ajassa havaittaviin ilmiöihin. Tulevaisuuskuvien luotettavuus ja uskottavuus lisääntyy myös menetelmää käyttäen. Omat kokemukseni, opinnäytetyöprosessin aikana muodostuva ymmärrys kankaanpainannan menetelmistä ja niiden käyttömahdollisuuksista sekä toimeksiantajan tekstiilityön opetustarjonnasta ja toimeksiantajaorganisaatioon tutustuminen auttavat tulevaisuudensuuntien hahmottamisessa. Joensuun seudun kansalaisopisto, julkisen sektorin palvelun tarjoajana, hyötyy tulevaisuusorientoituneesta ajattelusta sekä tulevaisuuden suuntaviivojen hahmottamisesta. Soinisen (2011b) mukaan on suuri mysteeri, mitkä kurssit kiinnostavat. Hän suunnittelee työssään koko vastuualueensa, tekstiilityön, opetustarjontaa, joten tietoa tarvitaan opetustarjontaa koskevan päätöksenteon sekä suunnittelun tueksi.

Mannermaa (1999, 9) on mielestäni tuonut osuvasti esille, että menestykseen ei nykypäivänä enää riitä vain tapahtuviin muutoksiin sopeutuminen. Hänen mukaansa todellinen menestyminen tulee esille siinä, että kyetään arvioimaan eri kehitysvaihtoehtoja, varautumaan niihin sekä toteuttamaan visionsa useissa erilaisissa tulevaisuusvaihtoehtoissa. Tämä pätee sekä yritysmaailmassa että varmasti myös Joensuun seudun kansalaisopiston kohdalla. Tekstiilityön ainealueella ei enää riitä, että sopeudutaan esimerkiksi nuorten aikuisten vähäiseen osallistumiseen kyseisen ainealueen kursseille. Tämä osallistumattomuus kertoo siitä, että jotain konkreettista on tehtävä näkyvyyden parantamiseksi ja kurssitarjonnan monipuolistamiseksi myös nuorten aikuisten tarpeita vastaaviksi.

Ihmistä on aina kiinnostanut tulevaisuuden ennakointi, jota on, tulevaisuuden tekemisen ohella, tarvittu kaikilla elämänalueilla (Kamppinen, Kuusi & Malaska 2002, 20–21). Tulevaisuuden tekeminen on ihmiselle yhtä luonteenomaista kuin tulevaisuuteen orientoitunut ajattelu muutoinkin. Eri ihmiset tahtovat erilaisia asioita, nämä tahtomukset saavat ihmiset liikkeelle ja tämän seurauksena maailma muuttuu. Tulevaisuuden teke-

minen vaatii kuitenkin tietoa tulevaisuudesta ja käsikirjoitusta, jonka mukaan toimitaan. (Kamppinen & Kuusi 2002, 117–118.)

Anttila (2006, 396) kuvaa tulevaisuustutkimuksen monia tieteenaloja yhdistäväksi tutkimustoiminnaksi, joka kuvaa, selittää ja ymmärtää yhteiskunnallisia ilmiöitä ja niihin liittyviä eri elämänalueiden muutos- ja kehitysprosesseja. Niiniluodon (2002, 9) mukaan ennakointi ei ole tulevaisuudentutkimuksen ainoa tehtävä. Hänen toteaa, että on tärkeämpää miettiä, mitä meidän tulee tehdä saavuttaaksemme haluamamme päämäärät tai välttämään tulevaisuuden uhat. Kaivo-Ojan (2002, 226) mukaan ennakointimenetelmien avulla voidaan luoda suunnitelma siitä, miten tulevaisuudessa toimitaan uhkien ja haasteiden kohdalla. Tulevaisuuden ennakkoinnin tehtävänä voidaan nähdä myös mahdollisten ja todennäköisten tulevaisuuksien sekä tulevaisuuskuvien tutkimisen (Nuutinen 2004, 35). Kamppinen ym. (2002, 25) määrittelee tulevaisuudentutkimuksen tehtäväksi erilaisten mahdollisten maailmojen ja niiden saavuttavuuden kartoittamisen: millaisilla toimenpiteillä ja päätöksillä kuhunkin maailmaan voidaan nykyhetkestä pyrkiä.

Tulevaisuudentutkimus on Mannermaan (1999, 19) mukaan kehittynyt suuntaan, jossa tulevaisuus nähdään joukkona erilaisia tulevaisuuksia ja vaihtoehtoja pyritään kartoittamaan eri menetelmien avulla. Eli toisin sanoen todellisuus voi kehkeytyä useita erilaisia tulevaisuuspolkuja pitkin ja eri tulevaisuuspolut ja niitä vastaavat mahdolliset maailmat ovat eri tavoin saavutettavissa (Kamppinen ym. 2002, 25–26). Tulevaisuustiedon mukaan tulevaisuus ei ole ennalta määräytynyt miksikään määräytyksi, eikä tulevaisuudentutkimuksessa pyritä ilmoittamaan varmasti jonkin määrätynlaisen tulevaisuuden toteutuminen (Kamppinen ym. 2002, 119). Tulevaisuustieto auttaa ihmistä orientoitumaan, jakamaan resursseja sekä valitsemaan soveliaita ymmärryksen ja toiminnan työkaluja (Kamppinen, Kuusi & Malaska 2002, 20–21).

Mahdollisia tulevaisuuksia tutkittaessa pyritään selvittämään, mitä tulevaisuudessa siintää ja miten tulevaisuuteen voidaan varautua. Todennäköisiä tulevaisuuksia tutkittaessa täytyy tunnistaa tekijät, jotka todennäköisesti vaikuttavat eniten tulevaisuudessa. (Nuutinen 2004, 35.) Niiniluodon mukaan (2002, 9) vaihtoehtoisten tulevaisuuksien luottaminen on sidoksissa arvoihin, jotka voivat ohjata valintoja ja toiminnan tavoitteita. Arvojen ja arvokeskustelun merkitys tulevaisuuden pohtimisessa on siis väistämätöntä (Amara 1982. Nuutinen 2004, 36).

Talouselämän artikkelissa Pää täynnä hiljaista tietoa (Puustinen 2003) on käsitelty tulevaisuusorientoituneisuutta niin yritysten toimintastrategioiden, teknologian tuotekehityksen sekä muodin että trendien ennustamisen näkökulmasta. Artikkelissa haastateltu tutkija Ana Nuutinen tuo esille tulevaisuuden ennakkoinnin muotiteollisuuden näkökulmasta, jossa firmat käyttävät paljon aikaa ja rahaa heikkojen signaalien etsimiseen saadaakseen itselleen ”näkijän paikan”. Artikkelissa esitellään myös Nokia, jolle on elintärkeää kilpailijoiden ja käyttäjien seuraaminen sekä laajan asiantuntemuksen hyödyntäminen tuotekehitysvaiheessa, koska jokainen näkee signaalit omasta näkökulmastaan. Artikkelissa on haastateltu myös yritysfiturologia Tarja Meristöä, joka työkseen auttaa yrityksiä ajattelemaan vallankumouksellisesti. Meristön mukaan yritysten riskinottoa vähentää lyhentynyt aikaperspektiivi sekä yritysjohtajien koulutus, jolloin rationaalisuus ajaa hulluttelun edelle.

Tulevaisuutta koskeva tieto ja tulevaisuusorientoituneisuus ovat keskeisessä asemassa ja kasvavan kilpailun takia entistä tärkeämmäksi ovat nousseet edelläkävijyys sekä uusien ideoiden tai trendien löytäminen ennen muita. Tulevaisuudentutkimuksen menetelmien hyödyntäminen, ennakkoluulottomuus sekä kuluttajien tarpeita vastaavien tuotteiden ja palveluiden keksiminen voivat myös tuoda uutta virettä Joensuun seudun kansalaisopiston tai muiden vastaavien palveluntarjoajien toimintaan.

4.2 Tulevaisuudentutkimuksen apuvälineitä

Tulevaisuudentutkimuksen apuvälineinä voidaan käyttää muun muassa heikkojen signaalien, megatrendien tai trendien jäljittämistä, tunnistamista ja analysointia, jolloin tarkastellaan siis toimintaympäristössä tapahtuvia muutoksia (Rubin 2002, 904). Tulevaisuudentutkimuksen piirissä on käytössä erilaisia tutkimuksen apuvälineitä, mutta tässä tarkastelen vain opinnäytetyössäni soveltamiani välineitä. Tuon tarkemmin esille myös tulevaisuudentutkimuksen käsitteet, jotka liittyvät opinnäytetyöhöni.

Havaittuja heikkoja signaaleja voidaan hyödyntää laatiessa tulevaisuustaulukkoa, jonka pohjalta tulevaisuudenkuvia muodostetaan. Heikot signaalit, wild cards, ovat Mannermaan määritelmän mukaan oraalla olevia ilmiöitä, joilla ei yleensä ole selvästi tunnistettavaa menneisyyttä, mutta jotka voivat tulevaisuudessa muodostua keskeisiksi ilmiöiksi

ja vaikuttajiksi. Heikkojen signaalien havainnoija on hänen mukaansa muita parem-
massa asemassa varautumaan uusiin ilmiöihin ja toimimaan niiden mukaan. (Manner-
maa 1999, 87–91.)

Tulevaisuustaulukko on yksi tulevaisuudentutkimuksen apuväline, jolla voidaan
jäsentää yrityksen tai muun organisaation toimintaympäristöä ja sisäisiä muuttujia. Tu-
levaisuustaulukon sisältö koostuu muuttujista ja niiden mahdollisista toteumisvaihtoeh-
doista tulevaisuudessa. Muuttujat ovat tässä yhteydessä tarkasteltavan ongelma-alueen
kannalta keskeisiä tekijöitä, joiden kehityksessä ei voida tunnistaa suuntaa. Näiden
muuttujien tulevaa kehitystä tarkastellaan erilaisina vaihtoehtoina. (Mannermaa 1999,
93.) Tulevaisuustaulukko voi toimia skenaarion pohjana skenaarioiden rakentamiselle.
Tulevaisuustaulukossa ensimmäinen palsta kuvaa usein nykytilaa (Mannermaa 1999,
95) Mannermaa (1999, 223) tuo esille myös XX- tulevaisuustaulukon, jossa perinteisen
tulevaisuustaulukon muuttujia täydennetään heikoilla signaaleilla ja megatrendeillä.

Tulevaisuuskuva (tulevaisuudenkuva) on Rubinin mukaan tulevaisuutta koskeva
näkemys, joka rakentuu menneisyyttä ja nykyhetkeä koskevasta ymmärryksestä, tie-
doista, havainnoista ja tulkinnoista, arvoista, uskomuksista, odotuksista, toiveista sekä
peloista. Tulevaisuudenkuva on hänen mukaansa myös tulevaisuustaulukkomenetelmän
muuttujien avulla aikaansaatava kuvaus jostain mahdollisesta tulevaisuuden toteutumis-
vaihtoehdosta. Tulevaisuudenkuvat vaikuttavat päätöksiin ja valintoihin tietoisesti ja
tiedostamatta niin yhteiskunnan kuin yksilönkin tasolla (Rubin 2002, 905.)

Trendi on Rubinin (2002, 904) mukaan pitkän aikajakson kuluessa tapahtuva ilmiön
yleinen kehityssuunta. Trendi voi toimia herätteenä, joka tuo esille ennen näkemättö-
män ilmiön tai uutuuden ominaisuuksia tai olemusta sekä edistää sen hyväksymistä ja
hankintapäätöksen tekoa. Ne voivat toimia myös asioiden kärjistäjinä ja ärsykkeinä,
joiden avulla suunnittelija tai tuotteet voivat nousta suuren yleisön tietoisuuteen. (Nu-
tinen 2004b, 74.) Trendit voidaan usein mieltää negatiivisina, jolloin esimerkiksi vaih-
tuvat muotitrendit ohjaavat kuluttajia uusimaan vaatekaappinsa sisällön joka sesonki.
Positiivisia trendejä, yleisiä kehityssuuntia edustavat muun muassa kotoilu, ekologinen
elämäntapa ja kiinnostus työhyvinvointiin.

Nuutinen (2004a, 21) tuo esille tekstiili- ja vaatetusteollisuuden tulevaisuusorientoituneena toimialana, jossa kilpaillaan edelläkävijyydestä, tuotteiden tyylien kehityksen sekä kuluttajakäyttäytymisen oikeaan osuvasta ennakkoinnista. Näen näiden asioiden koskettavan yhtäläillä myös opiston toimintaa. Opiston tapauksessa tuotteet näen palvelutuotteina eli kursseina. Ympäristöstä havaittavien signaalien avulla voidaan selvittää tulevaisuuden ilmiöitä, joita tarkastelemalla huomataan tarpeita, joihin kansalaisopisto voi omalla toiminnallaan vastata. Ihmiset eivät välttämättä aina osaa kertoa tarpeistaan tai he eivät vain tiedosta niitä, jolloin nämä tiedostamattomatkin tarpeet voivat nousta esiin tulevaisuuden ilmiöiden tarkastelun kautta.

Tekstiilisuunnittelun alueella tulevaisuudentutkimuksen menetelmiä on soveltanut muun muassa Isola (2008) opinnäytetyössään selvittääkseen Kiiminkijoen opiston taitoaineiden kurssitarjonnan tulevaisuuden näkymiä. Opinnäytetyössä Isola käsitteli kansalaisopiston kursseja palvelutuotteina, joille hän halusi löytää tulevaisuudenkuvan vuodelle 2015. Isolan opinnäytetyön tavoitteena oli löytää työskentelymalli, jonka avulla kansalaisopiston taitoaineiden kurssitarjontaa voidaan kehittää. Havaitsin Isolan työskentelymallin, heikkojen signaalien havainnoinnin ja tulevaisuuskuvien hahmottamisen tulevaisuustaulukkomenetelmän avulla, käyttökelpoiseksi omassa opinnäytetyössäni kankaanpainannon tulevaisuuskuvia muodostaessani.

Teiskonlahti (2008) on hyödyntänyt opinnäytetyössään heikkojen signaalien havainnointia suunnitellessaan teollista painokangasmallistoa vuodelle 2012. Teiskonlahden tavoitteena oli havaita yksi vahva tulevaisuuden ilmiö, jota hän käytti painokangasmallistonsa aiheena ja tavoitteena. Opinnäytetyössä hän pyrki löytämään tulevaisuudennäkymän, joka kuvaisi valitun ilmiön, hyvinvoinnin, sekä tekstiilimuotoilun kohtaamista tulevaisuudessa. Teiskonlahti hyödynsi opinnäytetyössään Anita Rubinin soveltamaa tulevaisuustaulukkomenetelmää etsiessään tekijää, joka tekee painokangasmallistosta hyvinvointia edistävän.

5 Kankaanpainannan tulevaisuus

5.1 Aineiston keräys ja analyysi

Keräsin opinnäytetyön aineiston tulevaisuuskuvien muodostamista varten havainnoimalla heikkoja signaaleja pääasiassa Helsingin Sanomista. Aineiston keräämien tapahtui helmi–maaliskuussa 2011. Havainnointiaikana pyrin lukemaan Helsingin Sanomat joka päivä ja kiinnitin tarkempaa huomiota lehden Kulttuuri-, Ihmiset- ja Mielipidekirjoitukset -osioihin. Luin myös kerran kuukaudessa ilmestyvän Helsingin Sanomien Nyt -kuukausiliitteen helmi- ja maaliskuussa. Havaitsin muutoksen ensioireita myös muutamista muista lehdistä, kuten Dekosta, Kotivinkistä, Tekstiililehdestä, Yhteishyvästä sekä Ellestä, jotka luin niiden ilmestyessä helmi- ja maaliskuussa. Olin vuoden 2010 loka- ja marraskuussa havainnut Kotivinkki- ja Yhteishyvä -lehdistä sekä Storan Enson henkilöstölehestä jo kolme artikkelia, jotka otin talteen, koska ne sopivat sisällöllisesti havainnoimiini asioihin. Kankaanpainannan kurssin blogista keräsin suoraan kokonaisiakin lauseita ja kommentteja.

Havainnoidessa kiinnitin huomiota käsillä tekemiseen, kädentaitoihin, vapaa-ajan viettämiseen, harrastamiseen, viihtymiseen sekä kankaanpainantaan liittyviin heikkoihin signaaleihin. Nämä asiat liittyvät opinnäytetyön aihealueeseen ja opinnäytetyössä käsittelemiini asioihin. Tämä helpotti työskentelyä ja ohjasi kiinnittämään huomiota aiheen kannalta olennaisiin tekijöihin.

Sanomalehtien toimittajilla on vaikutuksensa lehden sisältöön ja he tulkitsevat kirjoituksissaan asioita omalla tavallaan, jolloin kaikki yhteiskunnassa tapahtuvat asiat eivät päädy sanomalehtiin asti. Hiltusen (2011) mukaan aikaista informaatiota on turha etsiä pääsanomalehdistä, mutta hänen mukaansa lehdissä heikot signaalit voivat näkyä muutoksen ensioireina. Hiltunen (2011) tuo internetin esille mahdollisuutena heikkojen signaalien etsimisessä, joten täydentääkseni sanomalehdistä havainnoituja tietoja, havainnoin myös ihmisten kirjoituksia ja kommentteja internetin Suomi24-keskustelupalstalta. Kiinnitin huomiota samoihin aihepiireihin kuin sanomalehdistä havainnoidessani. Anttila (2006, 179, 469) tuo myös esille monen eri lähestymistavan hallinnan, triangulaation, luotettavuuden parantamisessa.

Havainnoidut heikot signaalit ovat näkyvillä liitteessä 1. Havainnoitujen heikkojen signaalien listasta alleviivasin merkittäviä sanoja, kuten "hyvää oloa arkeen", koska yritin löytää mahdollisia tulevaisuuden teemoja. Eri värien avulla erottelin eri aihealueisiin kuuluvia sanoja toisistaan. Poimin samanväriset sanat miellekarttaan omiksi ryhmikseen (kuva 5). Samassa ryhmässä saattoi olla merkitykseltään hieman erilaisia sanoja, esimerkiksi olin sijoittanut "sosiaaliset tarpeet" ja "yhteisölliset tarpeet", "yhdessäolon" ja "yhteisöllisyyden" saman värin alle, mutta sisällöltään ne kävivät kuitenkin yhteen. Mietin kunkin ryhmän sanojen sisältöä ja hahmotin ryhmille niiden sisältöä kuvaavan otsikon. Aineistosta nousivat seuraavat ryhmät: perinne, tarinallisuus, erottuminen, viihtyminen, itse tekeminen, hyvä olo, hidas aika, luovuus, ekologisuus sekä trendistä elämäntavaksi.

Kuva 5. Samanväriset sanat ryhmiteltyinä.

5.2 Trendit ja arvot

Aineiston luokittelun jälkeen ja ryhmien otsikoiden hahmottamisen jälkeen, aloin miettiä, mitkä tekijät voisivat nousta vahvimmin tulevaisuuden trendeiksi. Rubinin (2002, 904) mukaan trendi on pitkän aikajakson kuluessa tapahtuva ilmiön yleinen kehityssuunta. Vahvistaakseni oman havainnoinnin ja tulevaisuuden trendien tulosta, tarkastelin myös internetistä, mitä Suomessa ja muualla maailmalla on nostettu tulevaisuuden ilmiöiksi ja trendeiksi. Tarkastelin Finpron kokoamia tulevaisuuden ilmiöitä (Finpro Foresight 2011) sekä Perhovaikutus Oy:n trendianalyttikko Kati Hienosen tulevaisuuden ennakoiteja muun muassa Helsingin Sanomista (Haapala 2011), Tekniikka & Talous -lehestä (Raunio 2011) sekä Kodin kuvalehdestä (Salonen 2010). Taulukossa 1 ovat näkyvillä aineiston pohjalta nousseet trendit, joista poimin kokonaisuuden kannalta tärkeimmät trendit tulevaisuustaulukkoon.

Taulukko 1. Aineiston pohjalta esille nousseet tulevaisuuden trendit.

Havainnoitu	Perinne	Tarinallisuus	Erottuminen	Viihtyminen
Trendi	Perinteiden arvostus	Merkityskuluttaminen	Erottuminen	Viihtyminen

Havainnoitu	Itse käsin tekeminen	Hyvä olo	Hidas aika
Trendi	Itse tekeminen	Hyvinvointi	Hidastaminen

Taulukko 2. Aineiston pohjalta esiin nousseet tulevaisuuden arvot.

Havainnoitu	Itse käsin tekeminen	Yhteisöllisyys	Hyvä olo	Ekologisuus	Tarinallisuus
Arvo	Käsityötaidot	Yhdessäolo	Hyvä olo	Ekologisuus	Merkityksellisyys

Havainnoitu	Ekologisuus	Perinne	Tarinallisuus	Erottuminen	Viihtyminen
Arvo	Ekologisuus	Kestävyys/laatu	Merkityksellisyys	Yksilöllisyys	Viihtyminen

Päätöksenteko, visiot, missiot ja riskit perustuvat Kamppisen, Malaskan ja Kuusen (2002, 38) mukaan arvoihin, käsityksiin siitä, mikä on arvokasta ja mikä ei. Ilman arvoja ei heidän mukaansa olisi motivoitunutta toimintaa eikä toteutuvalla tulevaisuudella olisi väliä. He tuovat esille sen, että mahdollisten tulevaisuuksien luotaamisessa onkin tärkeää tuoda esille, millaisten arvojen perusteella eri maailmat ovat tavoitettavissa. Aineiston pohjalta, mietin, mitkä asiat voisivat nousta tulevaisuuden arvoiksi. Mitä asi-

oita ihmiset pitävät arvokkaina? Aineiston pohjalta nostin tulevaisuuden arvoiksi taulukossa 2 näkyvät asiat. Tulevaisuustaulukkoon otin näistä arvoista ne, joita pidin tulevaisuuden kannalta tärkeimpinä.

5.3 Tulevaisuustaulukko

Kokoamassani tulevaisuustaulukossa tarkastelun kohteena on Joensuun seudun kansalaisopiston tekstiilityön opetus. Tulevaisuuskuvat eriytyvät luvussa ”Tulevaisuuskuvat” kankaanpainannan opetuksen kehittämiseen ja tulevaisuuden opetuksen suuntaviivojen hahmotteluun.

Taulukko 3. Tulevaisuustaulukko Joensuun seudun kansalaisopiston tekstiilityön opetuksen tulevaisuudesta tulevaisuusvaihtoehtoihin.

Joensuun seudun kansalaisopiston tekstiilityön opetus tulevaisuudessa					
	Vaihtoehto 1	Vaihtoehto 2	Vaihtoehto 3	Vaihtoehto 4	Vaihtoehto 5
Opetuksen näkökulma	Tekniikka /taito	Ilmaisu/ taide	Elämys	Hyvinvointi	Tuotesuunnittelu
Opetuksen sosiaalisuus	Yksin ryhmässä	Yksin kotona	Yhdessä ryhmässä	Yhdessä ryhmänä ilman ohjausta	Yksin ohjauksessa
Opetusmenetelmä	Perinteinen viikko-opetus	Monimuotoinen	Mentorointi	Periodiopetus	Yksilöopetus
Kurssin kokoontuminen	Pitkäkestoinen kurssi	Lyhyt kurssi	Loma- ajalle sijoittuva kurssi	Viikonloppu	Työpaja
Kurssin sisältö	Yhden asian	Eri ainealueiden yhdistely	Monia eri asioita yhdistelty tekstiilityöstä	Mitä itse haluaa/oma tavoite	Yhteinen asia/tavoite
Trendit	Itse tekeminen	Merkityskuluttaminen	Erottuminen	Viihtyminen	Hidastaminen
Arvot	Käsityötaidot	Hyvä olo	Ekologisuus	Yhdessäolo	Kestävyys/laatu

Tulevaisuustaulukon rakenne koostuu taulukon riveistä ja ruuduista. Riveille sijoitetaan, tulevaisuuden vaihtoehtojen kannalta välttämättömien, ominaisuuksien nimet ja ominaisuuksien lista muodostaa kaikki ne piirteet, jotka halutaan ottaa huomioon. Ruudut edustavat rivin ominaisuuksien eri vaihtoehtoja. (Kuusi & Kamppinen 2002, 123.) Kuusen ym. (2002, 124) mukaan tulevaisuuskuva määritellään siten, että taulukon jokaiselta riviltä valitaan yksi arvo. Valittujen arvojen tulee heidän mukaansa olla uskottavassa tulevaisuuskuvasssa yhteensopivia. Mannermaa (1999, 94) mukaan tulevaisuustaulukon ensimmäisessä sarakkeessa kuvataan usein nykytilaa. Muodostamani tulevaisuustaulukko, eri tulevaisuudenvaihtoehtoihin, on näkyvillä taulukossa 3. Muuttujat ja niiden eri

vaihtoehdot on kuvattu vaakariveille. Muuttujien järjestys on satunnainen. Taulukon pystyrivit eivät muodosta tulevaisuuskuvia, vaan eriväriset janat tuovat esille kunkin tulevaisuusvaihtoehdon.

Koska tekstiilityön opetus ja kurssit ovat kehittämisen kohteena, taulukossa tarkasteltavia ominaisuuksia ovat opetuksen näkökulma, opetusmenetelmä, opetuksen sosiaalisuus, kurssin kokoontuminen sekä kurssin sisältö. Näistä ominaisuuksista esitin erilaisia vaihtoehtoja. Hahmottaakseni opetuksen kannalta tärkeiden ominaisuuksien eri vaihtoehtoja, tutustuin Joensuun seudun kansalaisopiston opinto-oppaaseen (2011), keskustelin suunnittelijaopettaja Anne Soinisen kanssa sekä tarkastelin muun muassa Krögerin & Pölläsen (2001) hahmottelemia käsityöopetuksen painopisteitä. Isola (2008) oli myös ottanut arvot ja trendit tulevaisuustaulukonsa muuttujiksi.

Havainnoidun aineiston pohjalta tulevaisuuden trendeiksi valitsin tulevaisuustaulukoon itse tekemisen, merkityskuluttamisen, viihtymisen, hidastamisen sekä erottumisen. Itse tekemisen trendi on ollut ajankohtainen jo melko pitkään ja yleisen kehityslinjan tavoin näen sen myös tulevaisuuden trendinä. Itse tekeminen ei enää liity niinkään tarve-esineiden valmistukseen, vaan ennemmin tekemisen kautta saatavaan hyvän olon tunteeseen. Itse tekeminen tarjoaa mahdollisuuden keksiä vaihtoehtoja valmiille, teollisesti tuotetuille, tuotteille.

Merkityskuluttamisen trendi näkyy siinä, että tuotteiden, tai ylipäätään kaikkien valintojen, merkitys ja sisältö ovat tärkeässä osassa. Tuotteita ei osteta vaan tuotteen takia, vaan tuotteeseen tulee kytkeytyä jokin syvempi merkitys, kuten tarina, ja tuotteen konteksti otetaan myös huomioon.

Viihtyminen trendinä liittyy kokonaisvaltaiseen viihtymiseen. Työssä viihtyminen on uusille sukupolville tärkeää ja työstä tulee saada muutakin iloa kuin rahaa. Koulussa ja opiskelujen parissa viihtyminen nousee mielestäni myös tärkeäksi, sillä lasten ja nuorten koulunkäynti kestää edellisiä sukupolvia pidempään. Vapaa-ajan laadun merkitys on tärkeässä osassa ja vapaa-ajalla viihtyminen näkyy muun kodin sisustamisessa, hyvän olon tavoittelussa sekä erilaisten palveluiden lisääntyvänä hyödyntämisinä.

Hidastamisen trendi näkyy mielestäni tarpeessa pysähtyä kiirerytmisen elämän keskellä ja viettää omaa aikaa, nauttien niistä asioista, joista pitää. Käsitöiden tekeminen tarjoaa terapeutin ja meditatiivisen tavan pysähtyä arjen keskellä. Näen hidastamisen osana nuorten aikuisten elämäntyyliä. Heille on tärkeää viettää vapaa-aikaa laadukkaasti, itselle tärkeitä asioita tehden. Erottumisen trendillä tarkoitan tässä yhteydessä tarvetta tuoda omaa persoonallisuutta esille sekä korostaa yksilöllisyyttä elämässä tehtävien valintojen kautta.

Tulevaisuuden arvoiksi nostin tulevaisuustaulukkoon käsityötaidot, hyvän olon, ekologisuuden, yhdessäolon sekä kestävyys/laadun. Käsityötaitojen arvostus on mielestäni nousussa. Trendi liittyy muun muassa käsityötaitojen opetteluun sekä vanhojen taitojen verestämiseen, tarpeeseen ilmaista itseään käsityön kautta ja taitoon tehdä itse. Käsityötaitojen tärkeys hyvinvoinnille on myös nostettu esiin. Käsityötaidot kytkeytyvät myös laatuun, kestävyyteen sekä ekologisuuteen.

Hyvä olon arvotus liittyy kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin. Ihmiset arvostavat hyvää oloa niin arkena kuin viikonloppuisinkin ja hyvää oloa haetaan eri tavoin. Ekologisuuden nostin tulevaisuuden arvoksi, koska se ei ole mielestäni enää pelkkä trendi, vaan olennainen osa ihmisten elämäntapaa. Ekologisuus liittyy arvona myös viisaampaan kuluttamiseen, pitkäikäisyyteen sekä tavaroiden kierrättämiseen ja uusiokäyttöön. Yhdessäolo on yksi tulevaisuudessa näkyvistä arvoista. Ihmiset arvostavat ajanviettoa perheen ja ystävien kanssa. Työelämässä yhteisöllisyys näkyy entistä enemmän myös tiimityöskentelyn lisääntymisenä. Yhdessäolon tarve näkyy myös uusina yhteisöllisyyden muotoina, kuten sosiaalisena median tai yhteisöllisinä harrastuksina. Arvona kestävyys ja laatu nousevat perinteen kunnioittamisesta. Usein perinteisin menetelmin valmistetut tuotteet ovat kestävyydeltään ja laadultaan teollisesti valmistettuja parempia.

5.4 Tulevaisuuskuvat

Tulevaisuuskuva 1

tekniikka/taito + yksin ryhmässä + perinteinen viikko-opetus + pitkäkestoinen kurssi
+ yhden asian kurssi + itse tekeminen + käsityötaidot

Tässä tulevaisuuskuuvassa kankaanpainantaa tarkastellaan tekniikan ja taidon näkökulmasta. Tulevaisuuskuva vastaa ymmärryksen mukaan eniten Joensuu seudun kansalaisopiston tekstiilityön opetuksen tämänhetkistä tilannetta. Asiakaskohderyhmä painottuu tällä hetkellä keski-ikäisiin ja eläkeikäisiin naisiin. Joensuun alueella ikääntyvän väestön lisääntyessä perinteiselle opetusmuodolle on varmasti jatkossakin kysyntää ja tämän vuoksi halusin ottaa tulevaisuuskuvan 1 mukaan tarkasteluun. Kankaanpainannon kohdalla tekniikka- ja taitopainotteisen opetuksen tulee kuitenkin kehittyä. Erilaisen opetuksen ja kurssitarjonnan kautta toivottavasti tavoitetaan muutkin kohderyhmät.

Tarkoituksena on siirtyä mallien jäljentämisestä oman mallin suunnitteluun, jossa lähdetään liikkeelle yksinkertaisista lähtökohdista. Tässä painotus voisi mielestäni olla se, että opetuksella ei ole varsinaista määrällistä tavoitetta, kuten jokin tuote, vaan keskitytään kankaanpainannon menetelmien opetteluun, taidon haltuunottoon sekä rohkeaan kokeilemiseen. Tätä kautta opiskelija voi hankkia perustaitoja. Painomallin suunnittelun kannalta tuetaan ideointia sekä mallin kehittelyä. Pitkäkestoinen kurssi antaa mahdollisuuden ideoiden haudutteluun ja kehittymiseen. Tekniikka ja taito -näkökulmaa voidaan lähestyä eri teemoista, joita voivat olla esimerkiksi perinteiset kankaanpainannon- ja kuvioinnin menetelmät sekä historiaan tai eri aikakausiin liittyvät kuviomaailmat. Myös yhteiskunnassa puhuttavat teemat kuten eri kulttuurit ja kansainvälisyys, paikallisuus ja omat juuret, ekologisuus ja ympäristöystävällisyys voivat toimia lähestymistapoina.

Suunnittelua voidaan lähestyä yksinkertaisten kuvioiden, perusmuotojen sekä kuvioelementtien sommittelun kautta. Itse otettuja valokuvia tai omia piirroksia voidaan käyttää sellaisenaan suunnittelun lähtökohtana. Kuvista tai piirroksista voidaan rajata mielenkiintoisia osia tai poimia kiinnostavia rytmejä, pintoja sekä muotoja. Mallin ilmeen muuttamista voidaan harjoitella mallin viivan luonteen varioinnin avulla. Tämän tulevaisuuskuvan kautta opiskelijalle tarjotaan mahdollisuus kokea itsensä onnistuneena painomallien suunnittelijana.

Tulevaisuuskuva 2

ilmaisu/taide + yksin ryhmässä + periodiopetus + viikonloppu + yhden asian kurssi + erottuminen + hyvä olo

Toinen hahmottelemani kankaanpainannon tulevaisuuskuva nojaa ilmaisuun. Tässä vaihtoehdossa periodimainen opetus tapahtuu viikonloppuisin, sillä arjen keskellä voi olla vaikeaa pysähtyä, keskittyä sekä luoda ilmaisun edellyttämä turvallinen tunnelma. Kurssin miellän yhden asian kurssiksi, koska tarkoitus on lähestyä ilmaisua kankaanpainannon menetelmien kautta. Oma ilmaisu ja omat mielikuvat tehdään kankaanpainannon menetelmien kautta näkyviksi. Työskentely tapahtuu pääasiassa yksin ryhmässä, jolloin pääpaino on omilla ajatuksilla ja mielikuvilla. Erottuminen tuo mukanaan tarpeen yksilöllisyyteen, ainutlaatuisuuteen ja näiden asioiden esille tuomiseen. Tarvittaessa ryhmä on myös opiskelijan tukena ja omia ajatuksiaan voi peilata toisten opiskelijoiden ajatuksiin. Toiset voivat löytää ryhmän kautta myös rakentavia ratkaisuja esimerkiksi toteutukseen liittyvissä asioissa. Hyvä olo saavutetaan tässä itseilmaisun, asioiden käsittelyn sekä itse tekemisen kautta. Tässä kankaanpainanta toimii ilmaisun välineenä ja se näyttäytyy myös terapeuttisena toimintana.

Tässä vaihtoehdossa työskentely voi lähteä liikkeelle esimerkiksi inspiraatiokirjan koamisella, johon päiväkirjamaisesti kasataan sanallista aineistoa, kuten omia ajatuksia, mielikuvia, tunteita, tarinoita, lehtileikkeitä, laulun sanoja, sekä kuvallista aineistoa, kuten valokuvia ja piirroksia. Inspiraatiokirjaan voidaan liittää myös muita inspiroivia, itselle merkityksellisiä asioita, kuten tärkeitä esineitä. Suunnittelu lähtee liikkeelle tämän kootun inspiraatiokirjan avulla. Ilmaisua voidaan toteuttaa myös suoraan kankaanpainannon menetelmien kautta, ilman varsinaista painomallin suunnittelua. Keskeistä tässä vaihtoehdossa on säilyttää avoin mieli ja ilmaisullinen ote sekä kokeilla rohkeasti ja heittäytyä. Syntyneisiin mielikuviin on tarkoitus eläytyä ja tuottaa syntyneet mielikuvat konkreettisiksi ilman suodatinta. Oman ilmaisun tueksi valitaan parhaiten soveltuvat kankaanpainannon menetelmät. Tämä tulevaisuuskuva tarjoaa opiskelijalle turvallisen lähtökohdan oman ilmaisunsa harjoitteluun ja esille tuomiseen.

Tulevaisuuskuva 3

elämys + yhdessä ryhmässä + monimuotoinen + lyhyt kurssi + eri ainealueiden yhdistely + hidastaminen + yhdessäolo

Tulevaisuuskuvassa 3 kankaanpainannan lähtökohtana on elämys. Tässä mahdollistuvat elämyksen kokemisen kautta hidastaminen ja yhdessäolo. Kankaanpainannan näkökulmasta eri ainealueiden mukaan ottaminen tukee elämyksen kokonaisvaltaisuutta ja luokkahuoneen ulkopuolella elämysten kokeminen monipuolistuu. Tämä vaihtoehto tarjoaa mahdollisuuden pysähtyä, keskittyä hetkeen. Tarkoituksena on harjoittaa näkemisen taitoa eli pyritään löytämään arkipäiväisistäkin asioista jotakin kaunista ja kiinnostavaa. Yhdessäolo tapahtuu ryhmässä, joka voi koostua taustaltaan hyvin erilaisista ihmisistä. Opetus toteutetaan tässä vaihtoehdossa monimuotoisesti. Koko ryhmälle elämyksen kokeminen on kaikissa ainealueissa sama. Eri ainealueet lähtevät elämyksen pohjalta toteuttamaan eri asioita, oman ainealueen sisältöön nojaten.

Työskentely voi mielestäni lähteä liikkeelle esimerkiksi metsässä tapahtuvasta kokonaisvaltaisesta luontoelämyksestä, jossa eri ainealueet yhdistyvät. Elämyksessä voitaisiin yhdistää esimerkiksi tekstiilityöstä kankaanpainanta ja -kuviointi, liikunnasta patikointi, digikuvauksesta inspiroivien asioiden dokumentointi sekä kotitaloudesta ruuanlaitto. Elämyskokemuksesta saadaan kankaanpainannan näkökulmasta ajatellen materiaalia sekä ideoita oman painomallin suunnitteluun. Varsinainen kankaanpainanta voi tapahtua luokkaympäristössä tai mahdollisuuksien mukaan myös kokonaan elämykseen liittyvässä paikassa tai tilanteessa. Elämyksiä voidaan hakea myös muualta kuin luonnosta, kurssin sisällöstä riippuen. Omanlaisensa elämyksen voisivat tarjota muun muassa mielenkiintoiset kulttuuri-, taide- ja historiakohteet, kasvitieteellinen puutarha, veneet, torin ihmisvilinä tai monikulttuurinen kohtaaminen. Tämän tulevaisuuskuva kautta opiskelijalle tarjoutuu elämyksen avulla mahdollisuus hidastaa ja oppia näkemään arjen ilot.

Tulevaisuuskuva 4

hyvinvointi + yhdessä ryhmässä + periodiopetus + työpaja + yhteinen asia/tavoite + viihtyminen + käsityötaidot

Tulevaisuuskuvassa 4 toteutuu hyvinvointi kankaanpainannon kautta. Tarkoituksena on työskennellä yhdessä ryhmänä tietyn ajanjakson ajan. Työskentely tapahtuu tässä vaihtoehdossa työpajassa yhteisen asian tai tavoitteen saavuttamiseksi. Hyvinvointilähtöisen kankaanpainannon opetuksen tavoitteena on pitää hauskaa, nauttia, viihtyä sekä opetella tai palauttaa mieleen kankaanpainannon ja -kuvioinnin menetelmiä. Jokaisen oma työpanos huipentuu yhteisen tavoitteen saavuttamiseen. Tämä vaihtoehto tarjoaa opiskelijoille mahdollisuuden sosiaaliseen kanssakäymisen sekä uusiin ihmisiin tutustumiseen.

Kankaanpainannon menetelmiä käyttäen kurssin yhteinen tavoite voi olla valmiiksi määrätty, kuten näyttely tai lahjoitettava tuote. Opiskelijat voivat myös itse, kurssista ja ryhmästä riippuen, valita ryhmänä haluamansa kohteen, esimerkiksi lahjan tekemisen yhteiselle ystävälle. Tämän vaihtoehdon kautta voidaan tarjota myös erilainen tapa viettää yhteistä aikaa esimerkiksi ystäväpiirille, luokkayhteisölle tai työpaikalle.

Tässä vaihtoehdossa esimerkiksi yhteistä näyttelyä voidaan lähestyä yhteisen teeman pohjalta. Ideointi, suunnittelu ja kankaanpainanta lähtevät liikkeelle tuon teeman pohjalta. Näyttely voi koostua itse suunnitelluilla painomalleilla painetuista metrikankaista tai tuotteista, joissa on hyödynnetty painomalleja tai yksittäisiä printtejä. Yhtenäistä linjaa näyttelyyn voidaan saada yhteisen teeman sekä esimerkiksi yhtenäisen väri- tai materiaalimaailman kautta. Kankaanpainannon menetelmät voidaan myös valita siten, että opiskelijoiden menetelmävalinnat täydentävät toisiaan, tuoden esille eri menetelmien ominaisuuksia. Menetelmävalinnassa kannattaa huomioida myös, mihin sitä käytetään, sillä menetelmällä voidaan esimerkiksi rikastaa tai täydentää ilmaisua tai luoda kontrasteja. Yhteisen tavoitteen ollessa tuote, lahja tai lahjoitettava tuote, suunnittelu voi lähteä liikkeelle käyttäjän tai saajan tarpeista ja mieltymyksistä. Tämä tulevaisuuskuva tarjoaa opiskelijalle mahdollisuuden harjoitella käsityötaitoja, viettää aikaa hyvässä seurassa sekä hyvän olon yhdessä tehdystä työstä.

Tulevaisuuskuva 5

tuotesuunnittelu + yksin ryhmässä + perinteinen viikko-opetus + pitkäkestoinen kurssi + monia eri asioita yhdistelty tekstiilityöstä + merkityskuluttaminen + kestävyys/laatu

Tulevaisuuskuva 5 nojautuu kankaanpainantaan tuotesuunnittelun näkökulmasta. Säännöllinen tapaaminen perinteisen viikko-opetuksen merkeissä tukee suunnitteluosaamisen sekä ideoiden kehittymistä. Kurssin pitkäkestoisuus mahdollistaa tuoteidean pitkänkin kehittämisen. Tässä vaihtoehdossa edetään ideasta tuotteeksi, toteuttaen muun muassa Krögerin ja Pölläsen (2006) esille tuomaa kokonaisen käsityön näkökulmaa. Kankaanpainannan kohdalla kokonainen käsityöprosessi lähtee liikkeelle tuotteen ja painomallin ideoinnista sekä suunnittelusta. Merkityskuluttaminen näkyy tässä vaihtoehdossa siten, että tuotteen ja painomallin taustalla on jokin tarina, syvempi sisältö tai tarkoitus. Kankaanpainannan menetelmä- ja materiaalivalinnat valitaan tukemaan esim. arvomaailmaa tai elämäntapaa eli ajatellaan tuotteen koko kontekstia. Ekologinen näkökulma tulee esille tässä vaihtoehdossa siten, että suunniteltu kuosi pääsee käyttöön tuotteessa ja hyvin suunniteltu, laadukas käsin tehty tuote myös kestää.

Valinnat painomallin suunnittelussa sekä kankaanpainannan menetelmissä tehdään tuotteen asettamat rajoitukset huomioiden. Tässä vaihtoehdossa yhdistellään eri asioita tekstiilityöstä: tuotteen materiaali valmistetaan painaen, materiaalia voidaan jatkotyöstää eri tekstiilityön menetelmillä ja tuote kootaan ommellen. Yhden tuotteen lisäksi voidaan suunnitella myös yhtenäisiä tuotekokonaisuuksia esimerkiksi saman painomallin ympärille. Voidaan luoda esimerkiksi keittiötekstiilikokonaisuus käyttäen samaa painomallia eri väreissä ja eri pohjamateriaaleissa.

Jatkossa tuotesuunnittelua voidaan laajentaa myös esimerkiksi kudontaan, jossa voidaan kutoa painettava materiaali, esimerkiksi astiapyyhkeet, tai täydentää painettua tuotekokonaisuutta samaa maailmaa olevilla kudotuilla tekstiileillä. Tuotteen käyttäjästä ja käyttötarkoituksesta riippuen suunnittelua voidaan lähestyä eri lähtökohdista. Esimerkiksi rakkaus hyvään ruokaan sekä matkusteluun voi näkyä itse painetussa esiliinassa tai kiinnostus mustavalkoelokuviin voi tulla esille painetuista sohvatyynyistä. Tämä tulevaisuuskuva tarjoaa opiskelijalle mahdollisuuden esteettisen, kestävän ja yksilöllisen tuotteen suunnitteluun ja valmistukseen.

6 Käsityön merkitys

6.1 Käsityön merkitykset ihmisten toimintaa ohjaavina

Tarkastelen käsityön erilaisia merkityksiä opinnäytetyössäni, koska ne ohjaavat ihmisiä käsityön harrastamiseen sekä osallistumaan kansalaisopiston kädentaitojen kursseille. Motiivit kädentaitojen opetukseen osallistuvilla voivat olla hyvinkin erilaiset ja pyrin tarkastelemaan niitä eri näkökulmista. Käsityön merkitys ja sen saama arvostus vaikuttaa myös siihen, millaista opetusta Joensuun seudun kansalaisopisto tarjoaa tulevaisuudessa.

Krögerin ja Pölläsen (2001, 233) mukaan ihmiselle on ollut tyypillistä käsitöiden tekeminen, käsien käytön hyödyntäminen ja tekemisen taitojen kehittäminen. Perinteisessä agraariyhteiskunnassa käsityö oli osa hyötytuotteiden valmistusta ja elinkeinojen kehitystä (Seitamaa-Hakkarainen 2009, 64). Käsityö on siis perinteisesti tähdännyt tuotteen tekemiseen, valmiiseen lopputulokseen, joka oli tuotteen toteutusprosessia tärkeämmässä osassa.

Nyky-yhteiskunnassa käsityön merkityksen yhtenä lähtökohtana on ihmisen tarve toteuttaa olemistaan käsin tekemällä (Kröger ym. 2001, 239). Käsityö ei enää liity välttämättä tarvittavien tuotteiden valmistukseen, vaan itsensä toteuttaminen ja tekemisprosessi nousevat etusijalle. Nykyisin käsityön merkitys liittyy tekemisen iloon, oman luovuuden ilmentämiseen sekä esineympäristöön vaikuttamiseen (Seitamaa-Hakkarainen 2009, 73). Nykypäivänä kädentaidoissa ovat nousseet esille mielihyvän, elämysten ja kokemusten luominen sekä materiaalien, värien ja muotojen tuottamat aistikokemukset (Anttila 2006, 6).

Joensuun seudun kansalaisopiston tekstiilityön suunnittelijaopettajan, Anne Soinisen, (2011b) mukaan opiskelijoiden tavoitteet ovat kädentaitojen osalta muuttuneet henkilökohtaisempaan suuntaan, jolloin käsillä tekemisestä haetaan voimaa, hyvää mieltä sekä mielihyvää. Itse tuotteen merkitys tekemisessä on Soinisen (2011b) mukaan pienentynyt ja määrällisten tuotteiden valmistus vähentynyt.

Käsityön tekemisen taito on Krögerin ym. (2001, 241) mukaan ote mihin tahansa oppivaan osaamiseen. Käsityön tekemisessä on kyse osaamisen taidosta (know-how), sisälönhallinnasta (know-what), merkityksen ymmärtämisestä (know-why) sekä ajanhallinnasta (know-when) (Kröger ym. 2001, 241). Käsityö voi siis auttaa kartuttamaan laaja-alaista osaamista, sillä osaamisen taidon lisäksi tarkastellaan miksi tuote tehdään, mitä tehdään ja milloin tehdään.

Käsityö voi toimia harrastajan voimavarana ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin pohjana. Käsityö voi tarjota tekijälleen hyötyä, viihdettä, mielenrauhaa, keinon käsitellä haastavia tilanteita sekä hallita stressiä. (Pöllänen 2006, 67, 74–75.) Se voi myös palvella hyvinvointiin ja elämänlaadun parantamiseen tähtäävänä virkistystoimintana (Pöllänen 2007, 98). Käsityö tarjoaa itsetuntoa nostavaa tekemistä ja henkistä tasapainoa sekä viihtymistä lisäävää tekemistä (Pöllänen 2007, 98). Käsityön kautta on mahdollista saada onnistumisen elämyksiä, flow-kokemuksia, sekä oppia arvostamaan omaa työtään ja arvioimaan omaa työskentelyprosessiaan tietoisesti. Käsitöiden tekemisen myötä luovuus, epävarmuudensietokyky, taito ratkaista ongelmia sekä oman toiminnan suunnittelu ja aktiivisuus oman tavoitteen saavuttamiseksi kasvavat. (Kröger ym. 2001, 240–241.)

Opiskelijalle tai kotiäidille käsityö voi tarkoittaa hengähdystaukoa ja omaa aikaa (Pöllänen 2006, 70). Itse muotoilun opiskelijana haluan välillä tehdä käsin asioita, joiden suunnittelu ei välttämättä vie aikaa, mutta itse tekemisprosessi ja toteutunut lopputulos ilahduttavat. Käsin tekemisen konteksti vaikuttaa siis itselläni voimakkaasti siihen, millaisia tuntemuksia käsityöstä saan. Opintoihin kuuluvana se on ”työtä”, vaikka ilmentääkin omia ideoitani. Tuomisto (1999, 49) tuokin esille, kuinka sama työ voidaan kokea eri tavalla riippuen siitä, kuinka itsenäisesti ja vapaasti sitä saa tehdä. Hän on nostanut esimerkiksi Forssan työväenopiston kutomapiirin, jossa harrastajat toimivat päivisin tehtaassa kutojina. Opintopiirissä sama kudontatyö koetaan miellyttäväksi, koska oman työskentelytahdin saa itse määrätä, työn tulokset saadaan itselle, oma malli on mahdollista suunnitella itse ja työn lomassa saa seurustella.

Soininen (2011b) on havainnut, että erityisesti työssäkäyvät Joensuun seudun kansalaisopiston opiskelijat haluavat tulla kädentaitojen ryhmiin viikonloppuisin koko päiväksi, jolloin on mahdollisuus tehdä rauhassa ja nauttia tekemisestä. Anu Harkki mainitsee

Kotivinkin haastattelussa, kuinka nykymaailmassa työ on usein luonteeltaan abstraktia, jolloin konkreettinen tekeminen on terapeutista (Gyldén 2010). Myös Westerlundin (1991, 71) mukaan tietotyötä tekevä ihminen tarvitsee vastapainoksi käsin tehtävää työtä. Muotoilun opiskelijan näkökulmasta tuotteiden suunnitteluprosessi vie aikaa ja välillä konkreettista tuotetta ei synny, kokeiluja lukuun ottamatta. Käsillä tekemisen ihanuus on siinä, että tuloksen näkee ja se on käsin kosketeltavissa ja koettavissa – tässä ja nyt. Tietokoneet ja atk-avusteinen suunnittelu ovat mielestäni suunnittelijalle oivia työkaluja, mutta haluan suunnitteluprosessin aikana säilyttää myös tuntuman suunnittelun alla olevaan tuotteeseen.

Käsitöiden tekemisen kautta on mahdollista saada valmiuksia elämästä selviytymiseen ja yhteiskunnan toimintoihin osallistumiseen (Kröger ym. 2001, 240). Soinisen (2011b) mukaan Joensuun kansalaisopiston toiminnassa pyritään kädentaitojen näkökulmasta, taitojen oppimisen lisäksi, myös innostamaan ihmisiä kehittymään, vaikuttamaan ja osallistumaan. Muun muassa syrjäytymisvaarassa olevat ihmiset, kehitysvammaiset, oppimisvaikeuksista kärsivät ihmiset sekä heikommat elämästä selviytymisen valmiudet omaavat ihmiset voivat hyötyä käsillä tekemisestä.

Pöllänen (2006, 70) tuo esille käsityön ansiotyötä korvaavana toimintona ja työttömille tarkoitetut käsityöpajat voivatkin toimia työelämän vastineena. Työtön henkilö voi kokea elämän mielekkääksi käsityön tekemisen kautta, saaden tarkoitusta elämälleen, ja säilyttäen motivaation elämiseen (Ihatsu 2006, 20). Myös nuorille on tarjolla käsityöpajoja tai -verstaita, joissa toimiminen edesauttaa nuorten kiinnittymistä yhteiskuntaan käsin tekemisen avulla ja antaa taitoja ja valmiuksia yhteiskunnassa toimimiseen.

Soininen (2011b) tuo esille myös käsitöiden tekemisessä nousseen yhteisöllisen hengen, jolloin valmistetaan esimerkiksi yhdessä tuote lahjoitettavaksi. Hyvää mieltä voidaan siis saada yhdessä tekemisestä, jonkin hyvän asian hyväksi. Yhteisöllisyyden ja sosiaalisuuden tarpeet tulevat esille Soinisen mukaan erityisesti Joensuun kantakaupungin ulkopuolella olevissa ryhmissä, joissa, käsitöiden tekemisen ja siitä nauttimisen lisäksi, kylän asioita käsitellään ja sovitaan.

Käsityössä heijastuu myös kulttuuri, jolloin uudet sukupolvet voivat antaa käsityölle uuden merkityksen tuottaessaan heille merkityksellistä kulttuuria (Siurala 1993. Kröger

ym. 2001, 239). Seitamaa-Hakkarainen (2009, 73) mukaan ihmiset, erityisesti nuoret, etsivät uudenlaisia merkityksiä käsityöstä ja hyödyntävät internetiä tiedonhankinnassa ja uudenlaisessa verkostoistumisessa. Internetin kautta tapahtuva käsitöiden esittely, ohjeiden ja kokemusten jakaminen sekä kommunikointi muiden käsityöharrastajien kanssa maailmanlaajuisesti ovat osa uutta käsityökulttuuria. Muun muassa käsityöaiheiset blogit, Facebook, Twitter, Käspaikka-verkkosivusto, Etsy, erilaiset tiettyyn käsityötekniikkaan tai -ilmiöön keskittyvät foorumit sekä Internet valtavine sisältöineen edustavat käsityökulttuurin uusia ulottuvuuksia. Käsityön ympärille on myös syntynyt uudenlaista harrastustoimintaa, kuten erilaisiin käsitöihin liittyviin aiheisiin ja teemoihin pohjaavia ompeluseuroja (Seitamaa-Hakkarainen 2009, 73).

Käsitöiden tekeminen liittyy Clasonin (1991, 20) mukaan myös ekologisiin arvoihin, kuten itse tekemiseen ja tuotteiden kierrättämiseen sekä uudistamiseen. Kertakäyttökulttuurin vastustaminen, luonnonvarojen järkevä ja säästävä käyttö, kierrätys ja ylipäättään ekologinen arvomaailma ovat nykypäivänä entistä tärkeämpiä motiiveja käsillä tekemiseen. Käsitöitä tehdessä tuotteisiin latautuu myös arvoja, joita kaupasta ostetuissa tuotteissa ei välttämättä ole. Ihatsun (2006, 21) mukaan esimerkiksi lahjaksi valitaan usein juuri käsityönä tehtyjä tuotteita, koska käsintehty lahja on erityinen: tekeminen on vaatinut taitoa ja tuote on arvokas sekä valmistamiseen että valitsemiseen käytetyn ajan vuoksi.

Hyvä elämä voi merkitä kädentaitoon perustuvaa työtä ammattina (Kröger ym. 2001, 241). Esimerkiksi tekstiilitaiteilija Adriana Donner valmistaa kuvakudoksia pystykangaspuissa tehden kaiken käsin, alusta loppuun. Hänelle hitaasti etenevä työ antaa aikaa harkinnalle kuvakudoksen värien ja muotojen heijastaessa hänen ajatuksiaan. (Kädet ja kaikki 2006, 28.) Tekstiilitaiteilija Ulla Pohjolalle tärkeintä hänen työssään on tekeminen: käsillä ja kirjonnän tekniikoilla sisäiset mielikuvat on mahdollista tehdä näkyviksi (Kädet ja kaikki 2006, 100). Mervi Vuolas tekee omat tekstiiliteoksensa neulomalla. Hänelle neulominen on meditaatiota ja hän on neuloessaan ”muualla”. (Kädet ja Kaikki 2006, 126.) Näille tekstiilitaiteilijoille käsin tekeminen, käsityö, on ammatti ja tulonlähde ja he myös nauttivat kädentaitoon perustuvasta työstään. Yhteistä näille tekstiilitaiteilijoille on myös se, että käsityö toimii heidän sisäisen maailmansa ilmaisun välineenä. Yksilö kuvaa tällöin käsityöprosessissaan omasta kokemusmaailmastaan ja kulttuurisesta taustastaan jotakin mielikuvaa, henkilöä, havaintoja, tapahtumia tai tunteita. (Pöllä-

nen 2007, 94.) Eri näkökulmista pohdittuna käsityöllä on siis suuri merkitys ihmisen elämässä. Käsityö liittyy olennaisesti jokaisen ihmisen elämään, vastaten moniin tarpeisiin ja nämä erilaiset tarpeet tulee huomioida myös käsityökasvatuksessa.

6.2 Käsityökasvatus

Tarkastelen käsityökasvatusta opinnäytetyössäni, koska kansalaisopistot ovat, vapaan sivistystyön piirissä, yksi kädentaitojen opetusta antava taho. Käsityökasvatus ja sen nykytilanne määrittävät tulevaisuuden tarpeita kansalaisopistonjenkin toiminnassa. Nämä asiat liittyvät olennaisesti myös yhteiskuntaan. Olen pohtinut sitä, kuinka taito- ja taideaineiden opetuksen vaihtelevat tuntimäärät, kyseisten aineiden valinnaisuus sekä arvotuksen väheneminen vaikuttavat. Joensuun seudun kansalaisopistolla on rooli käsityötaitojen ylläpitäjänä sekä mahdollistaja erityisesti silloin, jos opetusta ei ole muualla tarjolla. Minkälaisia tarpeita käsityön suhteen nousee? Miten tulevaisuudessa mahdollistetaan käsityötaitojen opettelu ja kehittäminen? Miten saadaan ihmiset näkemään käsityötaitojen merkitys omalle elämälle?

Käsityön sosiaalinen ja kulttuurinen merkitys on Suomessa vahva. Sillä on myös historiallisesti merkittävä asema Suomen kansalaistoiminnassa ja kasvatustajajärjestelmässä. (Tuomikoski 2002, 40.) Käsien tekemistä tukevat Tuomikosken (2002,60) mukaan erilainen harrastus- ja koulutusjärjestelmät, kuten käsi- ja taideteollisuusyhdistykset, käsityökeskukset ja kansalais- ja työväenopistot. Hänen mukaansa on hyvä, että Suomesta löytyy tahoja, jotka turvaavat käden taitoihin pohjautuvaa harrastustoimintaa. Vapaaehtoiset harrastuspiirit ovat säilyttäneet vetovoimansa (Anttila 2007, 24). Kokoontuminen kansalaisopiston tai käsityökeskuksen kurssille tai työpajaan on myös sosiaalisesti aktivoiva tapahtuma (Tuomikoski 2002, 51).

Yksi käsityönopetusta tarjoava taho on peruskoulu, joka tarjoaa käsityönopetusta peruskoulun vuosiluokille 1-9 (POP 2004). Lukiossa on mahdollista suorittaa käsityön lukiodiplomi (Kaukinen 2006, 80). Jakku-Sihvonen (2006, 6-8) tuo esille viime vuosina nousseen keskustelun peruskoulun taito- ja taideaineiden oppituntien määristä sekä oppiaineiden sisällöistä. Hänen mukaansa nämä koulutuspoliittiset päätökset ohjaavat laajasti ajateltuna koko kansan perussivistyksen laatua, sillä taito- ja taideaineet ovat hänen mukaansa tärkeitä yleissivistyksen osa-alueita. Peruskoulun ja lukion aikana kartutetut

taide- ja taitoaineiden valmiudet vaikuttavat hänen mukaansa monien alojen ammatilliseen koulutukseen sekä opettajaksi opiskelevien opintojen sisältöä koskeviin valintoihin.

Jakku- Sihvosen (2006,7) mukaan taito- ja taideaineiden opetusmäärien vähäisyys johtaa siihen, että kaikki lapset eivät saa näissä aineissa ammattitaitoista opetusta. Perusopetuksen tuntikehys ei Kaukisen (2006, 80) mukaan anna mahdollisuutta valita käsityötä, jos oppilas haluaa valmistautua vaativaan akateemiseen uraan. Koulukäsityöhön suhtaudutaan yleensä positiivisesti, mutta oppilaat eivät vanhemmat koe sitä tulevaisuuden kannalta tärkeänä. Käsityö näyttäytyy vain teoreettisten aineiden vastapainona. (Seitamaa-Hakkarainen 2009, 63.) Jakku- Sihvosen mukaan riittävä ja asiantunteva taide- ja taitoaineiden opetus on kuitenkin tärkeää lapsen ja nuoren kehitykselle. Taito- ja taideaineissa tulisi tarjota nykyistä enemmän opetusta erityisesti motivoituneille oppilaille, joilla olisi edellytykset kehittää taitojaan monipuolisesti. (Jakku-Sihvonen 2006, 7).

Joensuun seudun kansalaisopistossa lukuvuonna 2010–2011 tekstiilityötä opettavia henkilöitä oli yhteensä 28. Tekstiilityötä opettavien koulutustausta on erilainen. 8 henkilöä on suorittanut opettajan pedagogiset opinnot. Koulutustaustaltaan artesaaneja, artenomeja ja muotoilijoita oli tekstiilityön opettajista 10 henkilöä kyseisenä lukukautena. Kotiteollisuusopettajia oli 2. Kasvatustieteen tai muun alan maistereita oli 2 ja kasvatustieteen tai muun alan kandidaatteja oli 1. Opettajista 3 henkilöä oli muun toisen asteen tutkinnon suorittaneita ja 1 henkilö muun amk-tasoisien tutkinnon suorittanut. (Soininen 2011a.) Tästä käy ilmi, että osalla Joensuun seudun kansalaisopiston tekstiilityön opettajista on selvästi käden taitoihin pohjaava koulutustausta. Osalla opettajista ei taas ole varsinaista käden taitoihin liittyvää koulutusta, mutta ehkä harrastuneisuus ja kiinnostuneisuus johonkin tekniikkaan sekä halu jakaa omaa tietämystään muille, ovat ohjanneet muun koulutustaustan omaavia ihmisiä opettamaan.

Käsityön merkityksiä tarkastellessani esiin nousivat muun muassa hyvinvointi, ekologisuus, yhteisöllisyys, ansiotyön korvaavuus, elämän valmiuksien parantaminen, käden taidot ammattina sekä käsityön uudet merkitykset. Nämä poimimani erilaiset merkitykset voivat toimia käsityön opettamisen lähtökohtina tulevaisuudessa. Seitamaa-Hakkaraisen (2009, 63) mukaan keskustelu käsityön opetuksesta on sidoksissa arvoihin:

miksi käsityötä tulee opettaa ja mitkä painotukset ovat käsityöoppiaineessa tärkeitä. Kädentaitojen kysynnän taustalla on Anttilan (2007, 23) mukaan erottautumisen, viihtymisen ja sosiaalisen arvotuksen tavoittelu uutena elämäntapana.

Tulevaisuudessa käsityön opetuksessa lähtökohtana voivat olla käsityön uudet merkitykset sekä uudenlainen käsityökulttuuri. Ehkä enää ei pidetä niin tiukasti kiinni siitä, mikä on perinteisesti ajateltuna käsityötä, vaan annetaan nuorten aikuisten luoda käsityön kautta itselleen tärkeää kulttuuria. Ihatsu mainitsee, että kansainvälisyys on tuonut viime vuosina Suomeen paljon nuorten trendejä, joissa käsityöllä on keskeinen asema. Esimerkkinä tästä ovat muun muassa roolipelit, joissa olennainen osa pelaamista on rekvisiitan kokoaminen itse tekemällä ja tuunaamalla (Ihatsu 2006, 26–27). Kädentaidot ovat Anttilan (2007, 25) mukaan suuntaamassa harrastuksena uusiin muotoihin, kuten erikoisiin pukeutumisratkaisuihin tai ”unelmakämppäjuttuihin” kodin sisustamisessa tai rakentamisessa sekä muihin kohteisiin, jotka lisäävät viihtymistä, näyttöarvoa ja erottautumista. Uudenlaisen käsityökulttuurin luomisen lisäksi ei pidä unohtaa myös omaan kulttuuristaan tutustumista ja juurien löytämistä. Ihatsu (2006, 20) tuokin esille käsityön yhtenä tapana säilöä ja ylläpitää omaa kulttuuriaan, mutta myös tapana etsiä omia juuriaan.

Käsityöllä on merkitys elämän valmiuksien parantamisessa. Krögerin ym. (2001, 241–242) mukaan käsityön opetuksessa painotetaan tulevaisuudessa enemmän laaja-alaiseen osaamiseen ja elämänhallintaan sekä globaaliin selviytymiseen liittyviä taitoja. Kröger ym. (2006, 91) tuovat esille muun muassa epävarmuuden, muutoksien ja ulkopuolelta tulevien paineiden sietämisen valmiudet sekä haastavan tekemisen. Käsityön tekeminen voi heidän mukaansa auttaa näiden tarvittavien valmiuksien omaksumisessa.

Vaikka käsi- ja taideteollisuusalan koulutuspaikkoja on viime vuosina vähennetty, näen käden taidot ammattina myös tulevaisuudessa. Käsityöläisyys ja käsityöyrittäjyys saavat varmasti uudenlaisia muotoja ja tekijöitä tarvitaan käsintehtyjen tuotteiden arvostuksen noustessa. Jos peruskoulussa lapsilla ja nuorilla ei ole mahdollisuutta oppia ja harjaannuttaa kädentaitojaan tarpeeksi, käsi- ja taideteollisuusalan koulutukseen päästääkseen, on tärkeää turvata tilaisuus käden taitojen oppimiseen.

Käsitöitä voidaan tehdä jonkin hyvän yhteisen asian vuoksi, jolloin tekemisestä saa itselle onnistumisen tunteen, hyvän mielen ja valmis tuote ilahduttaa saajaa. Muun muassa Marttaliiton, Tekstiilinopettajaliiton ja Novitan yhteistyössä toteuttama Tilkkurekka-kiertue tähtäsi sekä käsityöperinteen ylläpitämiseen ja jatkamiseen että yhteisen hyvän tekemiseen. Käsityökahvilat ja ompeluseuran tapaiset, käsityön tekemiseen keskittyvät, kokoontumiset voivat tuoda yhteisöllisyyden osaksi käsityön tekemistä. Blogit, keskustelupalstat ja muu sosiaalinen media myös tuovat erilaista yhteisöllisyyden tunnetta, kun neuvoja ja vinkkejä käsitöiden tekemiseen voi pyytää toisilta sekä vaihtaa ajatuksia toisten ihmisten kanssa internetissä. Ihatsu (2001, 22.) tuo esille, että yhteisöllinen toiminta käsityön parissa voi tuoda yhteen myös eri kulttuurien edustajat, sillä käsityön kieli on universaali, jota ymmärretään eri kulttuurien rajojen yli. Käsityön kautta voidaan hänen mukaansa myös tuoda yhteen eri sukupolvien edustajia, sillä käsityön tekeminen on mahdollista kaikille ikään, sukupuoleen, asuinpaikkaan tai varallisuuteen katsomatta, ja käsitöiden valtava kirjo tarjoaa jokaiselle jotakin.

Millainen on tulevaisuudessa käsityön asema ansiotyötä korvaavana toimintona eläkeläisillä, työttömillä tai kotiäideillä? Erityisesti väestöltään harvenneilla asuinalueilla käsityöharrastuksella on kulttuurista ja sosiaalista merkitystä muun muassa syrjäytymisen ehkäisemiseksi (Tuomikoski 2002). Kun ansiotyön tuomaa säännöllisyyttä, rutiineja, sosiaalista ympäristöä ja virikkeitä ei ole syystä tai toisesta, tarvitaan arjessa jaksamisen parantamiseksi mahdollisuus virkistäytymiseen, ihmisten tapaamiseen, itsensä toteuttamiseen sekä uusien taitojen oppimiseen.

Kröger ym. (2001, 243–249) ovat hahmotelleet käsityönopetuksen painopisteitä taitokasvatuksen, taidekasvatuksen ja tuotesuunnittelun näkökulmasta, jotka voivat osaltaan suunnata käsityön merkitystä myös tulevaisuudessa. Kädentaitojen kehittäminen on heidän mukaansa osa kokonaisvaltaista taitokasvatusta. Taitokasvatuksen merkitys näkyy siinä, että omakohtainen osaaminen antaa itseluottamusta ja merkitystä olemassaololle. Tieto ja tietäminen ovat korostuneet tietoyhteiskunnassa, mikä uhkaa osaamisen arvostusta. Taidot opitaan vain tekemällä ja taidon haltuunotto onkin aikaa vievä prosessi. (Kröger ym. 2001, 243–244.) Taitojen oppimisen jälkeen on mahdollista siirtyä entistä ilmaisullisempaan käsityöhön, jossa opittuja taitoja ja tekniikoita voidaan soveltaa oman ilmaisun keinona tai tuotesuunnittelussa. Käsityön monipuoliset taidot näyttäytyvät Kojonkoski- Rännälin (2006) mukaan tulevaisuudessa tarvittavien taitojen pei-

likuvana. Lasten ja nuorten kohdalla hyviä kädentaitoja tulisi kehittää tulevaisuuden ammatista riippumatta (Ihatsu 2006, 93). Käsityöllisen tuottamistoiminnan lisäksi käsityö liittyy lapsen ja nuoren psyykkiseen, fyysiseen ja sosiaalis-emotionaaliseen kehitykseen. Motorisen harjoituksen myönteiset vaikutukset, lapsen tiedolliseen kehittymiseen, ovat käyneet ilmi karkea- ja hienomotorisen harjoituksen vaikutuksia koskevista tutkimuksista. (Pöllänen 2011.)

Taidekasvatuksesta nousevassa käsityöopetuksessa käsityö liitetään taiteen piiriin, taidekäsityöksi. Taidekäsityössä käsityö toimii ilmaisun välineenä. Taidekäsityön avulla voidaan ilmaista omaa aikaansa, ympäristöään, todellisuutta tai itseään, jolloin taide toimii tunteiden, mielikuvien, ajatusten jne. ulkoistamisen välineenä. Opetuksen näkökulmasta taidepainotteinen käsityö korostaa elämyksellistä toimintaa, jolloin opetus lähtee liikkeelle esimerkiksi jostain aiheesta, työskentelyyn haetaan virikkeitä eri paikoista ja työskentely etenee prosessina. (Kröger ym. 2001, 245–247.) Anttilakin (2007, 21) tuo esille nykyihmisen pyrkimyksen itsensä ilmaisemiseen, subjektiivisuuteen ja kokemuksellisuuteen kädentaitojen kautta. Taidepainotteisessa käsityössä mahdollistuisi Soinisen (2009) ajatus ilmaisu- ja elämyslähtöisyydestä käsityöopetuksen uudistamisen lähtökohtana.

Hyvinvointia voidaan edistää taidekasvatuksesta nousevan käsityöopetuksen kautta. Hyvinvointiin liittyy mielestäni myös Kupiaisen (2004, 38) esille tuomat Eriksenin hitaan ja nopean ajan käsitteet. Nimenomaan hidasta aikaa tarvitaan keskittymistä vaativaan työhön, lepoon sekä ihmissuhteisiin ja juuri käsitöiden tekeminen edellyttää hidasta aikaa (Kupiainen 2004, 38). Ihmiset kaipaavat mielekästä tekemisestä työelämän vastapainoksi ja ylipäättään aikaa tehdä itselle tärkeitä asioita.

Tuotesuunnittelusta nousevan käsityöopetuksen tavoitteena on suunnittelutaidon kehittäminen sekä kasvattaa viisaita ja vastuullisia kuluttajia, jotka osaavat ottaa huomioon valintojensa taloudelliset, laadulliset sekä ympäristölliset vaikutukset (Kröger ym. 2001, 247). Viisaiden ja vastuullisten kuluttajien kasvattaminen liittyy myös ekologisuuteen sekä laadun arvostamiseen. Nämä asiat ovat tulevaisuuden yhteiskunnankin kannalta olennaisia. Kojonkoski-Rännälin (2006) mukaan käsityön valmistamisen tavoitteena on laatu. Hänen mukaansa laatutietoisuus ja laadun tuntemus ovat jääneet usein kulutusyhteiskunnan kasvateissa kehittymättä. Laatu kiinnostaa vain harvoja ja nuoret eivät vält-

tämättä edes tunnista, mitä laatu on. Käsityön opetuksella voi siis olla mahdollisuus kehittää kasvavan yksilön laatutietoisuutta. (Kojonkoski-Rännäli 2006.) Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (POP 2004) on käsityöoppiaineen tavoitteeksi vuosiluokilla 5–9 määritelty laadukkaan, tarkoituksenmukaisen ja esteettisen tuotteen suunnittelu ja valmistus. Kyseisillä vuosiluokilla opetuksen sisältönä on myös materiaali- ja kuluttajatietous. Käsityöopetuksen eri näkökulmien kautta voidaan vaikuttaa käsityön saamaan arvostukseen tulevaisuudessa. Näitä eri painotuksia yhdistellen tulisi löytää ihmistä kokonaisvaltaisesti kasvattava ja kehittävä käsityö-oppiaine. Käsityön opetus tulee turvata myös tulevaisuudessa yhteiskunnan hyvinvointia ajatellen.

7 Pohdinta

Opinnäytetyön tuloksena oli viisi kankaanpainannon tulevaisuuskuva, joiden avulla Joensuun seudun kansalaisopiston kankaanpainannon opetusta voidaan suunnitella ja kehittää. Opinnäytetyön tekemisen aikana minulle vahvistui ajatus siitä, että kankaanpainantaa voidaan lähestyä tekniikkapainotteisen näkökulman lisäksi myös muista näkökulmista. Kankaanpainannon menetelmän kautta on mahdollista kokea elämyksiä, voida hyvin, ilmaista itseään sekä tarjota tuotesuunnittelun näkökulmasta tilaisuus kokonaiseen käsityöprosessiin. Uudenlaisten, perinteestä poikkeavien lähestymistapojen avulla voidaan vastata monipuolisemmin opiskelijoiden tarpeisiin ja tätä kautta helpottaa uusien opiskelijoiden rekrytoimista.

On tärkeää muistaa, että syntyneet tulevaisuuskuvat ovat omia tulkintojani siitä, millaista kankaanpainannon opetus tulevaisuudessa voisi olla Joensuun seudun kansalaisopistossa. Muut henkilöt voivat saada tekemästani taulukosta erilaisia, omiin tarkoituksiinsa paremmin sopivia tulevaisuuden suuntaviivoja. Muodostetut tulevaisuuskuvat eivät ole ennustuksia, vaan tarkoituksena oli löytää eri vaihtoehtoja, kuinka kankaanpainantaa voidaan opetuksessa lähestyä. Tulevaisuuskuvien tarkoituksena on myös herättää keskustelua sekä kyseenalaistaa totuttuja lähestymistapoja.

Opinnäytetyön tuloksilla näen vahvasti käytännön merkitystä. Jälkeenpäin tarkasteltuna en ehkä löytänyt uusia, järjestyttäviä trendejä, mutta lyhytaikaisten trendien tai muoti-ilmiöiden metsästys ei kuitenkaan mielestäni palvele opiston toimintaa pitkällä tähtäimellä. Nopeammin vaihtuvia, nuoria aikuisia kiinnostavia trendi-ilmiöitä voi kausikohtaisesti ottaa kankaanpainannon kurssien sisältöön, hyödyntäen kuitenkin pääpiirteittäin hahmottelemiani tulevaisuuskuvia. Muodostamiani tulevaisuuskuvia pidän toteutumiskelpoisina. Kaikki niistä eivät välttämättä toteudu sellaisinaan Joensuun seudun kansalaisopiston opetuksessa, mutta yritin tulevaisuusvaihtoehtoja muodostaessani löytää uudenlaisia lähestymistapoja opetukseen, kuitenkin opiston toiminta-ajatuksen huomioiden.

Sijoitan tulevaisuuskuvat maksimissaan noin 5–10 vuoden päähän. Pidemmän aikavälin tarkastelu vaatisi entistä syvempää perehtymistä opinnäytetyössä käsiteltyihin asioihin

sekä yhteiskunnallisen tilanteeseen ja siinä tapahtuviin muutoksiin. Opinnäytetyöprosessin aikana en olisi kuitenkaan pystynyt tähän eikä se olisi ollut olennaista toimeksiantajaa ajatellen. Opinnäytetyössä hyödynnetty toimintatapa on toistettavissa, mutta tulokset eivät välttämättä ole samoja toisen henkilön käsittelemänä. Olen opinnäytetyössäni yrittänyt kuvata, kuinka olen toiminut aineistoa kerätessäni ja käsitellessäni, jotta tuloksien luotettavuus paranee. Monien lähestymistapojen yhdistäminen tähtäsi myös luotettavuuden parantamiseen.

Opinnäytetyön tulokset pohjautuvat omaan ymmärrykseeni ja omiin tulkintoihini ajassa havaittavista ilmiöistä, kankaanpainannasta sekä käsityön merkityksistä. Huomaan itse olevani vielä liian lähellä opinnäytetyötäni ja sen tuloksia, enkä ehkä näe tulosten yleistettävyyttä ja koko opinnäytetyön merkitystä laajemmassa mittakaavassa. Opinnäytetyön taustalla perusongelmana on kuitenkin opetuksen suunnittelu ja kehittäminen, jotka asettavat varmasti haasteita lukuisille opistoille. Soininen (2011c) tuo kuitenkin esille, että opinnäytetyössäni hahmoteltuja tulevaisuuskuvia voidaan käyttää Joensuun seudun kansalaisopistossa opetussuunnitelman lähtökohtana. Hän näkee opinnäytetyön tulokset käyttökelpoisina myös muiden, rakenteeltaan samankaltaisten opistojen opetussuunnittelun perustana. Soinisen (2011c) mukaan koko opinnäytetyö toimii tulevaisuudessa hankintojen ja opetuksen suunnittelun ja toteutuksen lähtökohtana. Soinisen lisäksi ehdotta, että opinnäytetyöni avulla opiston opetusta ja toimintaa voidaan markkinoida sekä yhteistyötahoille että opiston henkilökunnalle.

Tulevaisuudentutkimusmenetelmien ja niiden soveltamisen kohdalla tunnistan alueita, joissa olisi voinut opinnäytetyöprosessin aikana toimia eri tavalla. Jälkeenpäin tarkasteltuna olisin voinut hyödyntää tulevaisuustutkijoiden asiantuntemusta tiedon keräämisessä ja tutkimusmenetelmään tutustuessa sekä tulevaisuudensuuntia hahmotellessani. Opinnäytetyön aihetta olisin voinut lähteä tarkastelemaan jo alusta lähtien monesta eri lähestymistavasta käsin. Onnistuin mielestäni tietoperustaan suhteutettuna hyvin. Jos lähtisin tekemään opinnäytetyötä uudelleen, keräisin aineistoa erityisesti internetin kautta, esimerkiksi toteuttamalla kyselyn internetin keskustelupalstalla. Omat kuosit kankaalle -blogin tarkoituksena oli saada esille nuorten aikuisten tarpeita, mutta ryhmän pienestä koosta ja keskustelun vähyydestä johtuen en saavuttanut asettamiani tavoitteita. Prosessin aikana en ehkä toteuttanut puhdasoppisesti heikkojen signaalien ideaa, mutta havaitsemani asiat voivat kuitenkin viestiä muutoksesta.

Opinnäytetyöni antaman esimerkin kautta Joensuun seudun kansalaisopisto voi hyödyntää menetelmää myös jatkossa. Menetelmä toimii sellaisenaan, mutta luotettavuuden lisäämiseksi aineistoa voidaan kerätä erityisesti internetistä havainnoimalla tai ryhmäkeskustelujen perusteella. Tällöin on mahdollista saada esille tuoreimmat tiedot ja tarpeet. Kohderyhmän edustajat voivat ryhmäkeskustelun kautta löytää asioita tulevaisuustaulukossa tarkasteltaviksi muuttujiksi. Ryhmäkeskustelun kautta esiin voi myös nousta asioita, joihin opettajat tai hallinnolliset tahot eivät ole kiinnittäneet huomiota. Kansalaisopiston kohdalla tulevaisuustaulukkoon voidaan kerätä aineistoa myös laajemmassa mittakaavassa, esimerkiksi yhteiskunnallisia ja taloudellisia muutoksia tai teknologian kehittymistä tarkastellen.

Henkilökohtaisella tasolla prosessi oli tärkeä oman oppimiseni kannalta ja suhtauduin siihen innolla. Viimeisen opiskeluvuoteni olen saanut viettää kankaanpainantaan syventyen opinnäytetyöni, projektiopintojen sekä työharjoittelujakson ajan. Minun ei ole tarvinnut jokaisen projektin jälkeen orientoitua uuteen asiaan, vaan olen voinut, entistä viisaampana, jatkaa saman asian kanssa työskentelyä, kuitenkin hieman eri näkökulmasta. Prosessin ajan pääsin syventymään laaja-alaisesti niin kankaanpainantaan, käsityön merkityksiin kuin tulevaisuuden ennakointiinkin. Kohtasin prosessin aikana lukuisia haasteita eikä kokonaisuus aina tuntunut helpolta hallita. Suuren kankaanpainantaan liittyvän kokonaisuuden jälkeen ymmärrän paremmin menetelmää ja sen sovellettavuutta. Uskon, että minulla on kuitenkin vielä runsaasti opittavaa.

Opinnäytetyöprosessin ansiosta olen huomannut tulevaisuusajattelun tärkeyden myös omassa elämässäni. Olen pohtinut opinnäytetyön tekemisen ohella omaa sijoittumistani muotoilun kentälle ja olen tiedostanut, myös millaisiin työtehtäviin kykenisin ja, missä tehtävissä voisin olla parhaimmillani. Opinnäytetyöni tähtäsi palveluiden eli kankaanpainannan kurssien kehittämiseen. Olen mieltänyt itseni organisoituneeksi, tarpeellisten ja käytettävien tuotteiden suunnittelijaksi, joten tässä prosessissa kohtasivat onnistuneesti toimeksiantajan tarve, käytännönläheinen kehitystehtävä, oma suunnittelufilosofiani sekä laajan kokonaisuuden hallinta. Opinnäytetyöni perusteella haluan uskoa, että kankaanpainannalla on edessään valoisa tulevaisuus.

Lähteet

- Anttila, P. 2006. Tutkiva toiminta ja ilmaisuus, teos, tekeminen. Hamina: Akatiimi Oy.
- Clason, A. 1999. Käsityö ja kehitys. Teoksessa Nuori ja käden taidot. Helsinki: Valtion painatuskeskus.
- Finpro Foresight. Luettu 25.4.2011. <http://www.finpro.fi/foresight>
- Gyldén, O. 2010. Kotona on hyvä olla. Kotivinkki. 18/10, 18–22.
- Haapala, L. 2011. Nousukauden look. Helsingin Sanomat 31.3.2011. Artikkelin osoitteessa: <http://www.hs.fi/nyt/artikkeli/Nousukauden+look/1135265050507>
- Hiltunen, E. 2011. Heikot signaalit. Luettu 16.3.2011. Osoitteessa: http://www.futurasociety.fi/seminarit/heikot_signaalit.htm
http://www.kaspaikka.fi/savonlinna/sinikka_pollanen/kasityo-oppiaineen-merkitys.pdf
- Ihatsu, A-M. 2006. Käsityö – uusiutuva luonnonvara. Teoksessa Kaukinen, L. & Collanius, M. (toim.) Tekstejä ja kangastuksia. Puheenvuoroja käsityöstä ja sen tulvaisuudesta. AKATIIMI. Tampere: Juvenes Print, 19–29.
- Isola, H. 2008. Tulevaisuudennäkymiä taitoaineiden kurssitarjonnassa Kiiminkijoen opistossa. Kuopion muotoiluakatemia.
- Jakku-Sihvonen, T. (toim.) 2006. Johdanto: Omaperäinen ja taitavasti toteutettu. Taide – ja taitoaineiden opetuksen merkityksiä, 6–9. Osoitteessa: <http://www2.teak.fi/julkaisut/TeaK39.pdf>
- Joensuun seudun kansalaisopiston opinto-opas kevät 2011.
- Kaivo-Oja, J. 2002. Tulevaisuuden tekeminen strategisen ajattelun valossa. Teoksessa Kamppinen, M., Kuusi, O. & Söderlund, S. (toim.) 2002. Tulevaisuuden tutkimus – Perusteet ja sovellukset. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 896. Kirjakauppa/ Tallprint, 226–249.
- Kamppinen, M. & Kuusi, O. 2002. Tulevaisuuden tekeminen. Teoksessa Kamppinen, M., Kuusi, O. & Söderlund, S. (toim.) 2002. Tulevaisuuden tutkimus – Perusteet ja sovellukset. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 896. Kirjakauppa/ Tallprint, 115–170.
- Kamppinen, M., Malaska, P. & Kuusi, O. 2002. Tulevaisuudentutkimuksen peruskäsitteet. Teoksessa Kamppinen, M., Kuusi, O. & Söderlund, S. (toim.) 2002. Tulevaisuuden tutkimus – Perusteet ja sovellukset. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 896. Kirjakauppa/ Tallprint, 219–53.
- Kaukinen, L. 2006. Käsityöoppiaineen arvo ja merkitys sekä opettajankoulutuksen järjestäminen. Teoksessa Jakku- Sihvonen, T. (toim.) Taide – ja taitoaineiden opetuksen merkityksiä, 76–89. Osoitteessa: <http://www2.teak.fi/julkaisut/TeaK39.pdf>.
- Keto, L. ja Takamaa, M. 2009. Kansalaisopiston aika, paikka ja merkitys yhteiskunnassa. Selvitys kansalaisopistoista alueensa kulttuuritoiminnan kehittäjinä. Maa-seutupolitiikan yhteistyöryhmän julkaisu 1/2008. Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy.
- Kojonkoski-Rännäli, S. 2006. Tulevaisuuden käsityötaito. Futura 1/2006. Artikkelin osoitteessa: <http://www.kaspaikka.fi/opettajanpoyta/artikkeleja/kojonkoski-rannali-futurassa.htm>.
- Kröger, T. & Pöllänen, S. 2001. Käsityön erilaiset merkitykset opetuksen perustana. Savonlinnan opettajankoulutuslaitos. Itä-Suomen Yliopisto. Artikkelin osoitteessa: <http://sokl.joensuu.fi/verkkojulkaisut/kipinat/PDFt/SPetTK2.pdf>.
- Kröger, T. & Pöllänen, S. 2006. Kokonainen ja ositettu käsityö paradigmamaailmoina näkökulmia ja tulevaisuudensuuntia. Teoksessa Kaukinen, L. & Collanius, M.

- (toim.) Tekstejä ja kangastuksia. Puheenvuoroja käsityöstä ja sen tulevaisuudesta. AKATIIMI. Tampere: Juvenes Print, 86–95.
- Kupiainen, J. 2004. Käsityötaito tietoyhteiskunnassa. Teoksessa Kupiainen, T. (toim.) Käsillä tehty. Helsinki: Edita Prima Oy, 29–39.
- Kupiainen, T. (toim.). 2006. Kädet ja kaikki. Tekstiilitaiteilijat TEXO ry. Helsinki: Art-Print Oy.
- Liiten, M. 16.3.2011. Käsitoissa pojat pärjäävät tytöille. Helsingin Sanomat.
- Mannermaa, M. 1999. Tulevaisuudenhallinta – skenaariot strategiatyöskentelyssä. Porvoo: WSOY.
- Niiluoto, N. 2002. Alkusanat. Teoksessa Kamppinen, M., Kuusi, O. & Söderlund, S. (toim.) 2002. Tulevaisuuden tutkimus – Perusteet ja sovellukset. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 896. Kirjakas/ Tallprint, 7–10.
- Nuutinen, A. 2004a. Edelläkävijät. Hiljainen, implisiittinen ja eksplisiittinen tieto muodin ennustamisessa. Taideteollinen korkeakoulu.
- Nuutinen, A. Nuoriso ja trendit. Teoksessa Esineet esiin! Näkökulmia muotoilukasvatukseen. Vira, R. & Ikonen, P. (toim.) 2004b. Taiteen keskustoimikunta. Vantaa: Dark Oy. Osoitteessa: http://www02.oph.fi/ops/perusopetus/pops_web.pdf luettu 30.3.2011.
- POP 2004. Peruskoulun opetussuunnitelman perusteet 2004. Helsinki: Opetushallitus
- Puustinen, T. Pää täynnä hiljaista tietoa. 18.12.2003. Talouselämä. Artikkelin osoitteessa: <http://www.talouselama.fi/uutiset/article163748.ece>.
- Pöllänen, S. 2006. Elämä ilman käsitoita mitä se on? Käsityö harrastajien psyykkisen hyvinvoinnin tukena. Teoksessa Kaukinen, L. & Collanius, M. (toim.) Tekstejä ja kangastuksia. Puheenvuoroja käsityöstä ja sen tulevaisuudesta. AKATIIMI. Tampere: Juvenes Print, 91–105.
- Pöllänen, S. 2007. Käsityö terapiana ja terapeuttisena toimintana. Teoksessa Oppimista, opetusta, monitieteisyyttä – kirjoituksia Kuninkaankartanonmäeltä. Niikko, A., Pellikka, I. ja Savolainen. Artikkelin osoitteessa: <http://sokl.joensuu.fi/verkkojulkaisut/monitiet/pollanen.htm>.
- Pöllänen, S. Luettu 2011. Käsityö-oppiaine lapsen ja nuoren kasvussa ja kehityksessä.
- Raunio, H. 2011. Yrityksille teknohoivaa ja taskukokoista elämää. Tekniikka & Talous 14.4.2011. Artikkelin osoitteessa: <http://www.tekniikkatalous.fi/talous/article611247.ece?s=u&wtm=tt-15042011>
- Rubin, A. 2002. Tulevaisuudentutkimuksen käsitteitä. Teoksessa Kamppinen, M., Kuusi, O. & Söderlund, S. (toim.) 2002. Tulevaisuuden tutkimus – Perusteet ja sovellukset. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 896. Kirjakas/ Tallprint, 889–908.
- Salonen, L. 2010. Katse tulevaan. Kodin kuvalehti 44 (1), 32–37.
- Seitamaa-Hakkarainen, P. 2009. Pohdintoja käsityön kuvasta. Opetushallituksen taide-
- Teiskonlahti, A. 2008. heikkojen signaalien havainnoinnista painokangasmalliston suunnitteluun. Kuopion muotoiluakatemia.
- Tuomikoski, P. 2002. Käsityön kulttuuriset ja sosiaaliset merkitykset. Teoksessa Luutonen, M. & Äyväri, A. 2002. (toim.) Käsin tehty tulevaisuus. Näkökulmia käsityörytmiin. Sitran raportteja 24. Helsinki: Edita Prima Oy, 40–62.
- Westerlund, M. Vuorovaikutuksen yhteiskunta ja uudet menestystekijät. Teoksessa Nuori ja käden taidot. 1991. Helsinki: Valtion painatuskeskus.
- Åhlberg G. & Jarneryd O. 1972. Käsinpainanta. Helsinki: Tammi.

Suulliset lähteet

Soininen, A. 2011b. Suunnittelijaopettaja. Joensuun seudun kansalaisopisto. Nauhoitettu haastattelu. 1.3.2011.

Julkaisemattomat lähteet

Anttila, P. 2007. Taidot tulevaisuuden onnen perustana. Diashow. Tulevaisuudentutkimuksen seuran kesäseminaari Lepaalla 23–24.8.2007. Osoitteessa: http://www.staili.org/dokumentit/Anttila_taitomaarittelya.pdf

Manninen, J. 25.4.2010. Vapaan sivistystyön merkitys. Diashow juhlapuheesta 25.4.2010. Osoitteessa <http://kansalaisopisto.jns.fi/file.php?3903>

Soininen, A. 2009. Käsityöopetuksen uudistamisen lähtökohtia.

Soininen, A. 2011a. Tilastotietoja tekstiilityön (tekstiilityöt ja erikoistekniikat) opettajista ja oppilaista lukuvuosi 2010–2011. Email kirsi.m.mononen@edu.pkamk.fi. 15.4.2011.

Soininen, A. 2011c. Palautetta opinnäytetyöstä. Email kirsi.m.mononen@edu.pkamk.fi. 15.5.2011.

Listaus havainnoiduista heikoista signaaleista

Perinnebuutsit- nuoret naiset löysivät lapikkaat. Lapikkaita käyttävät etenkin kolmikymppiset naiset. Lapikkaista pidetään taas, koska ne ovat nostalgiset, **perinteiset** ja suomalaiset. *Helsingin Sanomat. Kuukausiliite, helmikuu 2011.*

Pidän lapikkaista, koska ovat niin **perinteisen** suomalaiset, mitä muu tyylini ei ole ollenkaan. *Kuikka Aniko, 24. Helsingin Sanomat. Kuukausiliite, helmikuu 2011.*

Kaikenlainen **kansanperinne ja perinteiset käsityöt** ovat kiinnostavia. *Maija Louekari, 28. Helsingin Sanomat. Kuukausiliite, helmikuu 2011.*

Suomalaisilla on erilainen suhde tavaroihin kuin monen muun kulttuurin edustajalla. Meidän kulttuurissamme on totuttu hankkimaan **tavaroita, joilla on pitkä elämä**. *Laura Sarvilinna kertoo jutussa "Taidetta ja designia punavuoren puutalossa", Deko 2/11..*

Itse tekeminen ja **nikkaroidun** näköiset kalusteet ovat muodissa. Lopputulos saa olla vähän sinnepäin. *Deko 2/11, Trendi-osio.*

Bossalinna- kahvilan sisustus on koottu **kierrätetyistä huoneiluista** ja herkut tarjoillaan eripariastioista. **Vanhat tavarat** ovat nähneet paljon ja niillä jokaisella on **tarina kerrottavanaan**, ne muodostavat kahvilan sielun. *Deko 271, Dekoile- osio.*

Pidän lapikkaiden kippurakärjistä, **perinteestä**, suomalaisuudesta, **persoonallisuudesta** ja klassisesta väristä. *Maija Louekari, 28. Helsingin Sanomat. Kuukausiliite, helmikuu 2011.*

Woodism pelastaa kaadetut puistopuut haketus koneilta ja **antaa niille uuden elämän**. **Elämän ja historian merkit** tekevät materiaalista **ainutkertaisen** ja, siksi ne **saavat näkyä lopputuloksessa**. *Deko 2/11*

Välittäminen ja osaaminen luovat pohjan **työhyvinvoinnille**. **Hyvää oloa arkeen** liikunnalla ja oikeilla ruokatottumuksilla. *4/2010 Stora Enso Metsän henkilöstölehti*

Tärkeitä asioita pitää saada tehdä **jo työvuosina**. Voita isiinko työelämää kehittää niin. että sen ohella olisi **aikaa** myös **itselle tärkeälle tekemiselle**? *Kaarina Tonteri. Helsingin Sanomat.3.2.2011*

Kun pukeutuminen on kiinni tässä päivässä, lapikkaat tuovat **kontrastia**. *Noora Shingler, 29. Helsingin Sanomat. Kuukausiliite, helmikuu 2011.*

Urbanin nuorison trendilaji parkour arkistuu. Parkouria harrastaessa vauhti korjaa virheitä, eli joskus täytyy **tehdä täysillä**. Harrastajille parkourista muotoutuu **elämäntapa**. Harrastamiseen tarvitaan **rohkeaa asennetta**. *Helsingin Sanomat.4.2.2011.*

Väri-ilottelu **innostaa leikkimään**. Nykyarkkitehtien suunnittelemat Tuomarilan ja Ajurinmäen päiväkodit Espoossa ovat esimerkillisiä oppimisympäristöjä. Tuomarilan päiväkodin pihan puolen ulkoseinällä on värejä loistava laattamosaiikki.. Värit toistavat lasten piirustusten, lelujen ja vaatteiden värejä. *Helsingin Sanomat.8.2.2011.*

Muotisuunnittelija Hanna Saren piirsi oman printtinsä, jossa tiivistyy **hänen oma tarinansa**. Kuosista löytyvät Sarenille läheiset elementit, sakset, silmäneula, nappi ja hakaneula. Nämä elementit kertovat **käsin tekemisen hengestä**. *Kotivinkki 9.2.2011*

Moderni onnenkoru, amulettirannekoru, **kootaan oman mielen mukaan**. Rannekoru on enemmän kuin metalliesineitä ketjussa, siitä **voidaan lukea käyttäjän elämänarvot ja harrastukset**. *Elle 2/11 Elleilmiö*

Saara Taalas on nimetty maailman ensimmäiseksi Ikea- professoriksi Linnaeus- yliopistoon Växjöön, Ruotsiin. Ikea- professorin tehtävänä on luoda ”Life at Home” eli elämä kotona- teemaan liittyvä tutkimuskokonaisuus, joka yhdistää muotoilua, markkinointia ja yrittäjyyttä ja tuotantoteknologiaa. *Helsingin Sanomat 1.2.2011*

Joutenolo kehittää lapsen **luovaa ajattelua**. Lapsen ajattelu kehittyy mielikuvituksen avulla ja mielikuviutus on avain luovuuteen. *Yhteishyvä 2.11.2010*

Anu Harkki viihtyy kotona niin hyvin, että hän on kehittänyt kotoilusta ammatin. Homing, **kotoilu**, on muuttunut trendistä elämäntavaksi. Kotoilussa on kyse **luovasta tavasta keksiä vaihtoehtoja** ja se on **vastailmiö kertakäyttökuluttamiselle ja kertakäyttöilmiölle**. *Kotivinkki 27.10.2010*

Nykymaailmassa työ on usein hyvin abstraktia –, eikä nähdä työn valmista lopputulosta. Välillä voi olla **terapeuttista tehdä jotain konkreettista**. *Anu Harkki. Kotivinkki 27.10.2010*

Kotoilussa on kyse **oman persoonallisuuden ilmentämisestä** ja **luovuudesta**. *Anu Harkki. Kotivinkki 27.10.2010*

Marimekko **haluaa erottua** kilpailijoistaan. Yhtiö kehittää vanhoja kuosejaan koko ajan uusiksi tuotteiksi luoden samalla uusia mallistoja. Yhtiön printtien kuviomaailma on **jotain muuta kuin mitä kilpailijat tarjoavat** ja tuotteet ovat **yllätyksellisiä** tuoden iloisen ja hyvän mielen. *Helsingin Sanomat 25.2.2011*

Heimtextil- messut nostivat esiin **ympäristöarvot** sisustustrendinä sekä uusia yritysideoita ja tuoteinnovaatioita synnyttävinä tekijöinä. Kasvava määrä **tuotteita ja tuotekonsepteja rakentuu vihreiden arvojen pohjalle**. Heimtextil oli julkaissut erillisen Green Directory- näytteilleasettajaluettelon, johon oli koottu ne näytteilleasettajat, joiden tuotteissa on huomioitu ympäristöarvo tai joiden **tuotantomenetelmät** ovat **ympäristöystävällisiä**. *Pääkirjoitus, Irma Boncamper. Tekstiililehti 2/2011*

Minusta on alkanut tuntua viimeaikoina, että ryhmiin tulee opiskelijoita joiden tavoitteet ovat ehkä henkilökohtaisempia, että saadaan itselle myös siitä **yhdessäolosta, käsillä tekemisestä**, siitä **tekemisestä voimaa ja hyvää mieltä**. Toki sitten jos onnistuu, kyllä sekin valmis tuote heitä palkitsee. Mutta sen tuotteen merkitys siinä tekemisessä on pienentynyt. *Henkilökohtainen tiedonanto Anne Soininen 1.3.2011.*

He haluavat tulla kokopäiväksi tänne lauantaina ja nauttia siitä tekemisestä. Siihen tekemiseen liittyy se **tunnelmointi** ja se **yhdessäolo** ja monia arvoja, joita ei arki-illassa pysty tavoittamaan. **Rauhassa tekemistä**. *Henkilökohtainen tiedonanto Anne Soininen 1.3.2011.*

Mutta siellä tulee sen käsityön valmistamisen, sen tekemisestä nauttimisen lisäksi myös sosiaalisia tarpeita - toki myös näitä on kaupungissa - mutta siellä saattaa olla myös yhteisöllisiä tarpeita, että kylän asioita käsitellään ja sovitaan. Yhteisön toimivuus näkyy näissä pienemmissä ryhmissä, jotka eivät ole ihan kantakaupungissa. Henkilökohtainen tiedonanto Anne Soininen 1.3.2011.

Mosaiikit veivät mennessään. . Kiinnostus mosaiikkeihin vei yhä enemmän aikaa, joten Minna Floman jätti päivätyönsä ja ryhtyi päätoimiseksi mosaiikkitaiteilijaksi. Helsingin Sanomat 27.3.2011

Mosaiikkeja tehdessä hidas ajatustyö: vaatii keskittymistä ja toisto tuo meditatiivisuutta. Helsingin Sanomat 27.3.2011

Olen neuleharrastaja ja keksin ystävälleni kivaa yllätystä silloin tällöin. Haluaisin saada ystävän täältä asuinpaikastani, voitais joskus tavatakin neulomisen yhteydessä. 17.4.2011 Suomi24- sivusto, Harrastukset, käsityö ja askartelu

Tahtoo tuunata. Eli mummopyörän maalaus. Miten runko tulee käsitellä? Pitääkö hioa tai laittaa joku pohjamaali tms? Minulle nämä jutut ei ole kovin tuttuja, mutta ajattelin, että ei homma kovin vaikea voi olla. 15.4.2011, Suomi24- sivusto, Huonekalujen entisöinti

Osaisiko joku sanoa mistä löytäisin pärevakan tai taikinatiinun ohjeet (esim.kirja)? Nyt kun olen kiinnostunut tällaisista perinteisistä asioista, niin olisi mukava oppia tekemäänkin niitä. Enkä tiedä ketään joka pystyisi/osaisi opettamaan. 11.4.2011 Suomi24- sivusto, Puutyöt

Minusta kankaanpainanta on mielenkiintoinen ja yksi hyödyllinen taito lisää osata. sillä saa toteuttaa itseään eri tavoin. Omat kuosit kankaalle - kurssin blogin, kommentointi kädentaitoja koskevaan keskusteluun, huhtikuu 2011.

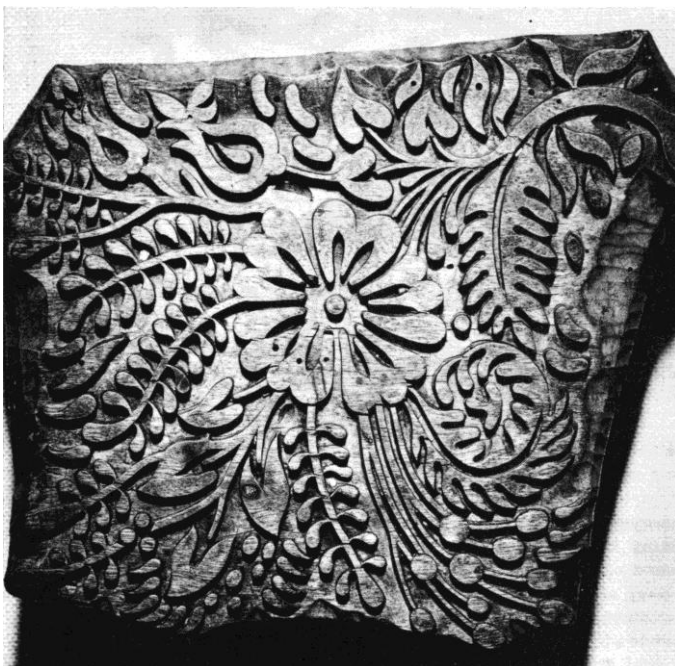
Olisin kiinnostunut ainakin sellaisista kursseista, joissa opeteltaisiin mahdollisimman monia eri tekniikoita, saataisiin katsaus monipuolisesti eri mahdollisuuksiin. Omat kuosit kankaalle - kurssin blogin, kommentointi kädentaitoja koskevaan keskusteluun, huhtikuu 2011.

Ote kankaanpainannon työkalupakin materiaalista

VARHAISISTA KUVIOINTITEKNIIKOISTA TEOLLISEEN PAINOKANGASTUOTANTOON

Varhaisimpia kuviointitekniikoita oli koho- eli leimasinpainanta, jossa kaiverretulla puulaatalla (kuva 1) painettiin väri- tai reservointiaine kankaalle (Mentu, Mikkilä ja Paakkunainen 2010, 8; Forss, Priha, Rantanen, Ylinen 1979, 16). Puuleimasimilla painettuja kankaita osattiin valmistaa jo 2500 eKr. (Mentu ym. 2010, 8).

Intiaa pidetään tekstiilipainannon kotimaana, josta kuvioituja kankaita vietiin jo varhain eri maihin (Mentu, Mikkilä & Paakkunainen 2010, 8). Vanhimmat, 900–1300-luvuille sijoitetut, eurooppalaiset painokankaat on löydetty Reinin laaksosta (Pellonpää-Forss, s. 14). Reinin seutu Saksassa olikin keskiajalla painannon keskus (Mentu ym. 2010, 9).

Kuva 1. Puusta kaiverrettu kohopainantalaatta (kuva: Åhlberg & Jarneryd 1972, 8).

1600-luvun alkupuolella Englantiin tuotiin Intiasta leimasinpainettuja, käsinmaalattuja ja -värjättyjä seinätekstiilejä. 1600- ja 1800-lukujen ajan Intia oli maailman suurin tekstiilien tuottaja. Intialaisilla painokankailla oli myös vaikutusta länsimaisen painokankaan sommitteluun, painotekniikkaan sekä painovärien kehittymiseen. (Mentu ym. 2010, 9). Teollinen painokangastuotanto syntyi, 1700- ja 1800-lukujen vaihteessa, Englannissa tekstiiliteollisuuden painoteknisten ja värikemiallisten uudistusten jäljessä (Pulkkinen 2008, 17). Painokangastuotannon muutti lopullisesti 1783 Thomas Bellin keksimä syväpainotela (Mentu ym. 2010, 10).

Englannissa, 1800-luvun lopulla, painoteollisuuden hallitsematon kasvu johti painokankaiden laadun ja esteettisen tason heikkenemiseen sekä mallien kopiointiin. Arts and Crafts -liikkeen perustaja englantilainen William Morris (1834–1896) pyrki muuttamaan teollistumisen aiheuttamia kielteisiä ilmiöitä tekstiilituotannossa. Morrisia pidetäänkin yhtenä modernin tekstiilisuunnittelun uranuurtajana ja yksi hänen suunnittelemistaan painomalleista on kuvassa 2. (Mentu ym. 2010, 10; Forss. ym 1979, 22.)

Kaaviomenetelmän käyttö tunnettiin jo 700–800-luvuilla Japanissa, jossa kaaviota käytettiin reserviaineen painamiseen ja reservipainettu kangas värjättiin myöhemmin indigolla siniseksi (Mentu ym. 2010, 10). Japanissa 1600-luvulla kaaviotekniikka sai uuden sovelluksen, Yuzen-tekniikkana tunnetun menetelmän, jota on myös pidetty silkipainotekniikan prototyypinä (Mentu ym. 2010, 11; Forss ym. 1979, 23). Keski-Euroopassa kaaviopainantakokeilut aloitettiin 1800-luvun puolivälissä (Pellonpää-Forss 2008, 21).

Kuva 2. William Morrisin suunnittelema Käärmeenpää-painomalli käsinpainettuna vuodelta 1876 (kuva: Åhlberg & Jarneryd 1972, 8).

Kaaviopainannon kehityksellä on ollut suuri vaikutus painokangassuunnitteluun (Pellonpää-Forss 2009, 21). Vanhempiin menetelmiin verrattuna mallin vaihtaminen oli nopeampaa ja edullisempaa, jolloin painokangasmallien elinkaari lyheni ja uusia malleja syntyi runsaasti. Tekniikalla oli myös mahdollista suunnitella entistä

suurempia raporttikokoja. (Pellonpää- Forss 2009, 21; Mentu ym. 2010, 12.) Samuel Simon patentoi vuonna 1907 modernin silkkipainotekniikan ja sen käyttö aloitettiin Euroopassa teollisessa mittakaavassa 1920-luvulla (Mentu ym. 2010, 12; Pellonpää-Forss 2009, 21). 1920- ja 1930-luvuilla käsifilmipainoja perustettiin eri puolille Eurooppaa (Forss ym. 1979, 22).

PAINOKANKAAN KEHITYS SUOMESSA

Suomalaisen painokankaan kehityksen ajan vaikutteita on haettu ulkomailta. Ruotsi-Suomeen tuotiin kuvioituja intialaisia kankaita 1600-luvun lopulta alkaen. Suomessa leimasinpainanta omaksuttiin 1700-luvulla. Suomessa kankaanpainantaa harjoittivat pääasiasiassa alaan erikoistuneet painajat, jotka olivat asettuneet kaupunkeihin, kuten Poriin, Turkuun ja Kokkolaan, maalaisväestön tuodessa heille kankaitaan painettaviksi. (Mentu ym. 2010, 10.)

Vuonna 1820 James Finlaysonin konepaja aloitti toimintansa Tampereella Tammerkosken rannalla (Niinimäki 2008, 239). Suomen teollinen painokangastuotanto alkoi Axel Wilhelm Wahrenin omistaman Forssa-yhtiön hankkiessa vuonna 1861 puulaattapainokoneen (Mentu ym. 2010, 11 ja Forss 1979, 27).

1890-luvulta alkaen suomalainen teollisuus pyrki kohti omaa mallisuunnittelua. Forssa Osakeyhtiö hankki omien mallien kaivertamista varten moleteerauskoneen vuonna 1892. (Pulkkinen 2008, 22.) Forssa Osakeyhtiössä alettiin painaa kretonkia (kuva 3) vuodesta 1892 alkaen (Forssan Tekstiimuseo Tyyki 2011a). Kretonki oli vuosikymmenien ajan yleinen vaatetus- ja sisustus-kangas (Pulkkinen 2008, 23). Lapinniemen tehdas ja Porin Puuvillatehdas perustettiin vuosina 1897 ja 1898 vastaamaan teollisesti valmistettujen puuvillakankaiden kasvavaan kysyntään (Pulkkinen 2008, 22).

Kuva 3. Forssan Osakeyhtiön kretonkikankaiden mallikirja vuodelta 1906 (kuva: Forssan Tekstiilimuseo Tyyki).

Yleinen kiinnostus painokankaita kohtaan lisääntyi 1930-luvulla (Pulkkinen 2008, 45). 1920- ja 1930-luvuilla oman kotimaisen tuotannon menestyminen nousi tärkeäksi Suomessa itsenäistymisen jälkeen sekä kansantalouden että kansallisen itsetunnon kohottamisen kannalta (Pulkkinen 2008, 35). Suomessa silkkipainoa käytettiin 1930-luvulta alkaen (Mentu ym. 2010, 12). Tuolloin myös painokangassuunnittelu alkoi modernisoitua tekniikan ja alan koulutuksen uudistuessa (Pulkkinen 2008, 43). Ensimmäiset teollisuuden painokangassuunnittelijat aloittivatkin työnsä Suomessa 1930-luvulla (Pulkkinen 2008, 36). Puuvillatehtaiden Myyntikonttori, PMK, perustettiin vuonna 1932 Helsinkiin myymään tekstiilitehtaiden tuotteita (Pulkkinen 2008, 43).

1930-luvulla Helsingin Taidevärjäämön käsifilmipaino aloitti toimintansa (Forss ym. 1979, 28). 1940-luvulla Suomen tekstiiliteollisuus alkoi työllistää koulutettuja taiteilijoita painokuosien suunnitteluun (Pulkkinen 2008, 64). Helsingin Taidevärjäämölle painokuoseja suunnittelivat muun muassa tekstiilitaiteilija Eva Taimi vuodesta 1937 sekä Kaj Franck 1940-luvun alkupuolelta lähtien (Forss ym. 1979, 28). Eva Taimin 1930- ja 1940-luvuilla suunnittelemissa painokankaita voidaan pitää suomalaisen painokankaan klassikoina (Forss ym. 1979).

Teollisuuden puuvillan saanti vaikeutui säännöstelyn alkaessa syksyllä 1940 ja jatkosodan sytyttyä siviilitarkeituksia palveleva tuotanto kiellettiin kokonaan (Pulkinen 2008, 59). Kuvassa 4 näkyy kuosi painettuna vistralle, jota käytettiin tekstiiliraaka-aineena silloin, kun puuvillaa ei ollut saatavilla (Forssan Tekstiilimuseo Tyyki 2011b). Sota-aikana suunniteltiin mahdollisimman vähin resurssein tuotettavia värikkäitä malleja, joiden kuviot rakennettiin painovärejä säästäen (Katajamäki 2004, 18). Sotavuosina suureen suosioon nousivat pienten käsipainojen painamat kankaat, joissa oli romanttisia ja heleitä painokuoseja (Pulkinen 2008, 59). Teollinen painokangastuotanto siviilitarkeituksiin käynnistyi uudelleen vuonna 1945 (Pulkinen 2008, 59). Suomen painokangasteollisuus oli päässyt vauhtiin 1940-luvun loppuun tultaessa (Forss ym. 1979, 30).

Kuva 4. Vistralle pula-aikana painettu kuosi vuodelta 1953 (kuva: Forssan Tekstiilimuseo Tyyki).

1950- ja 1960-lukujen vaihteessa aloitettiin automaattisten tasofilmikoneiden käyttö Suomen painokankaiden tuotannossa (Forss ym. 1979, 30). 1950-luvulla painokankaiden suosituimpia aiheita olivat maisemat, kaupunkikuvat, kukat, puut, pensaat, hedelmät ja eläimet (Pulkinen 2008, 84). Armi Ratia perusti 1951 Marimekko Oy:n, jonka ominaistuneen ja rohkean linjan uudisti ihmisten mielikuvia painokankaasta ja ylipäättään myös suomalaisesta elämäntavasta. Marimekosta muodostui myöhemmin Suomen kansainvälisesti tunnetuin sisustus- ja vaatetuskankaiden valmistaja. (Pulkinen 2008, 77.)

1960-lukua voidaan pitää painokankaiden kultakauteena. Tällöin kuoseissa näkyi koristeellinen, murrettujen sävyjen slaavilaisuus, kirkasväriset hippikuosit ja pop-taide sekä op-taide jyrkkine kontrasteineen (Pulkinen 2008, 97). Kuluttajien suhtautuminen väreihin muuttui 1960-luvulla, sillä harvinaisemmat käyttövärit kuten oranssi, keltainen ja punainen tulivat esiin, kuten kuvassa 5. Vuonna 1960 Porin Puuvilla hankki ensimmäisen laakapainokoneensa ja vuonna 1967 12-värisen rotaatiopainokoneen ensimmäisenä Pohjoismaissa. (Pulkinen 2008, 106.) Freelancerit, tehtaan ulkopuoliset suunnittelijat, alkoivat 1960-luvun loppupuolella muotoutua omaksi ammattiryhmäkseen (Forss ym. 1979, 30). Annika Rimala aloitti uuden vaiheen vaatetuskuosien suunnittelussa vuonna 1968 suunnittelemaan Tasaraita-trikoolla (Pulkinen 2008, 97).

Kuva 5. Kati Mattilan vuonna 1968 suunnittelema kukkaiskuosi 60-luvulle tyypillisessä kirkkaassa väri-tyksessä (kuva: Forssan Tekstiilimuseo Tyyki).

Painokuoseissa vallitsi vuosina 1965–1975 ns. suurten kukkien kausi, joka oli yhteydessä suomalaisen yhteiskunnan kaupungistumiseen (Pulkkinen 2008, 107). Kaupungistuminen näkyi painettujen kankaiden leveydessä, sillä asuintalojen ikkunat olivat aikaisempaa suurempia (Pulkkinen 2008, 106). Myös verhokankaiden väritys muuttui kaupungistumisen yhteydessä, eikä enää tyydytty vain vaaleansävyisiin verhoihin (Pulkkinen 2008, 107).

1970-luvun alussa kuoseissa näkyivät edelleen kuusikymmentäluvulta tutut jättikukat, valtavat raportit sekä tummanruskeat, vihreät, oranssit ja punaiset värisävyt. Jättikukkien rinnalle syntyi geometrisiä, arkkitehtonisia painokankaita. Rotaatiopaino tarjosi yleistyessään myös uusia visuaalisia mahdollisuuksia. Painokankaiden kuviokoko myös pieneni vähitellen ja jättikukat muuttuivat naturalistisiksi (kuva 6) vuosikymmenen puolivälissä. (Niinimäki & Pulkkinen 2008, 129.)

1970-luvun alun öljykriisi muutti ihmisten yhteiskunnallista tietoisuutta ja sai etsimään ekologisia ja aatteellisia ratkaisuja massatuotannon vaihtoehtoksi. Monet tekstiilitaiteilijat suuntasivatkin käsityöläisyyteen. (Niinimäki ym. 2008, 129.) Ympäristötietoisuus näkyi joidenkin painokankaiden kuosimaailmassa erilaisina luontoaiheina, kuten kukka-, puu- ja kasvielementteinä, veteen viittaavina kuvioaiheina sekä hieman hillitympinä värityksinä. Suomalaiset käsinpainetut tekstiilit ammensivat inspiraatiota tuolloin kansallisromantiikasta ja folkloristinen tyyli näkyikin trendin mukaisesti myös 1970-luvun lopun teollisesti painetuissa kankaissa (Niinimäki ym. 2008, 142).

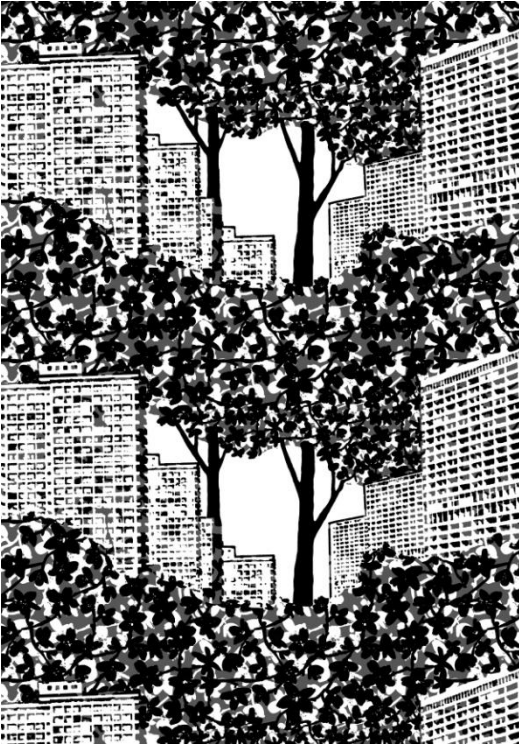

Kuva 6. Kati Mattilan pienikukkainen kuosi vuodelta 1972 (kuva: Forssan Tekstiilimuseo Tyyki).

Räiskyvien värien ja voimakkaasti kuvioitujen kankaiden jälkeen painokankaiden ilmeeseen

kaivattiin vaihtelua. 1980-luku alkoi vaaleissa pastelliväreissä, kuosien yleisilmeen ollessa varovainen ja neutraali. Myös mustavalkoiset, graafiset ja arkkitehtoniset kuosimallit olivat suosittuja. 1980-luvun loppupuolella suosioon nousivat graafiset kuosit mustine pohjineen ja helmiäis- tai metalliväripainatuksineen. Trendien muuttuessa yleismaailmallisemmiksi 1980-luvulla, suomalainen design ei enää ollut omaleimaista. Teollisuus ajautui rakennemuutokseen 1980–1990-lukujen vaihteessa, koska suomalainen tekstiilituotanto ei enää pystynyt länsimarkkinoilla kilpailemaan halvoilla hinnoilla tai suurilla tuotantomäärillä. (Niinimäki 2008, 164–165, 172.)

1990-luvulla taloudellinen lama näkyi tekstiiliteollisuudessa toiminnan supistamisena. Lamasta huolimatta korkeatasoisena säilynyt painokangassuunnittelu pysyi Suomessa. 1990-luvun painokankaisiin mahtui erityyppisiä kankaita. Vuosikymmenen alussa kuosit jatkoivat 80-luvulta tutuilla pastelliväreillä. 90-luvun alkupuolella oli myös nähtävillä värikkäitä ja näyttäviä kankaita. Nuoret suunnittelijat vaikuttivat laman jälkeen kuviomaailman uudistumiseen ja suunnittelussa palattiin skandinaaviseen, selkeään muotokieleen sekä rohkeaan värien käyttöön. Tietokoneistumista tapahtui tuotannon ja tuotesuunnittelun alueella. Tietokoneet mullistivat sekä tuotesuunnittelun että koko tuotantoprosessin. (Niinimäki & Kääriäinen 2008, 189–191.)

2000-luvulla näkyi painokankaan uusi tuleminen: kuluttajien kiinnostus kasvoi ja painokankaasta tuli taas trendikäs. 2000-luvulla suomalaiset innostuivat myös sisustamisesta ja tämä näkyi myös yritysten tekstiilimallistoissa. (Niinimäki & Kääriäinen 2008, 205–206.) Retrokuosit palasivat ja muun muassa Finlayson Oy ja Marimekko toivat vuosituhaten alussa markkinoille vanhoja kuosejaan. Digitaalinen kangastulostus on myös tullut Suomeen 2000-luvulla. Kyseisessä menetelmässä malli työstetään tietokoneella digitaalseksi tiedostoksi eikä tulostamisessa ole väri- tai kuviorajoituksia verrattuna perinteisiin painomenetelmiin. Menetelmällä on mahdollista tulostaa kuvioita myös eri materiaaleille, kuten lasille. (Laurikainen & Niinimäki 2008, 224.) Teollisuuden käytössä olevia painotekniikoita ovat nykyään lähinnä laaka-, rotaatio- ja siirtopainantaa (Mentu ym. 2010, 12).

Kuva 7. Fokus Fabrikin Katve-kuosi (kuva: Fokus Fabrik).

2000-luvulla syntyi useita suunnittelu- ja tuotantoyrityksiä, kuten Ivana Helsinki, Helorinne & Kallio tai Fokus Fabrik, Vuonna 2005 perustetun Fokus Fabrikin persoonallisesta painokangasmallistosta löytyy muun muassa kuvassa 7 näkyvä Katve-kuosi. Tekstiiliyritykset pyrkivät uudella vuosituhatennalla näkyvyyden parantamiseen sekä uudistumiseen nuorten suunnittelijoiden palkkaamisella ja suunnittelukilpailujen järjestämisellä. (Niinimäki & Kääriäinen 2008, 205.) Eri aikakausien painokankaita tarkastellessa voidaan huomata ajalle tunnusomaisia piirteitä sekä ilmaisullisia tekijöitä, jotka heijastavat vahvasti yhteiskunnallisia tilanteita ja muutoksia sekä tekniikan kehittymistä.

KANKAANPAINANTA HARRASTUKSENA

Kankaanpainannassa on kyse kankaan kuviointitekniikasta. Painanta on tekniikka, jossa kankaalle siirretään painokuvion muotoinen tekstiilivärialue kulutusta kestävästi. Kankaanpainanta mielletään mallin monistamiseksi joko yksittäisenä kuvana tai pintana. Käsittelen tässä kankaanpainantaa käsi-painon näkökulmasta. Kankaanpainannan lisäksi kangasta on mahdollista kuvioida muillakin menetelmillä, kuten värjäämällä, maalaamalla, vehnäjäuhobatiikilla tai aurinkovärjäyksellä. (Pellonpää-Forss 2009, 8–11.) Kankaan kuvioimiseen voidaan käyttää myös siirtokuvapaperia, jolle tulostettu kuva tai teksti siirretään lämmön ja paineen avulla kankaalle. Menetelmässä kuva tai teksti on digitaalissa muodossa. (Mentu, Mikkela & Paakkunainen 2010, 89.) En kuitenkaan esitele kyseisiä menetelmiä tarkemmin opinnäytetyössäni, koska olen rajannut opinnäytetyöni käsittelemään vain kankaanpainantaa.

Kankaanpainannan suoramenetelmässä väri siirtyy kankaalle jonkin painotekniikan avulla (Forss ym. 1979, 9). Väri kiinnitetään kuituun painamisen jälkeen lämmön avulla. Suoramenetelmässä käytetään yleensä pigmentti- tai reaktioväriä. Teollisuudessa kyseistä menetelmää käytetään sen helppouden ja nopeuden ansiosta. (Laurikainen & Niinimäki 2008, 223.) Reservi- eli suojausmenetelmässä kuvio suojataan värjäytymistä estävällä aineella, kuten esimerkiksi vahalla tai vehnäjäuhovesi-seoksella. Vahabatiikiksi nimitetään tekniikkaa, jossa vahalla kuvioitu kangas värjätään. Värjäyksen jälkeen vaha poistetaan ja vahalla suojatut kuviot jäävät pohjakankaan värisiksi. Etsi- eli poistomenetelmässä kuviot syövytetään esille värjäytystä kankaasta (Forss ym. 1979, 9; Niinimäki 2008, 258.)

Kohopainanta on leimasinpainantaa (Åhlberg & Jarneryd 1972, 9). Kuvio voidaan kaivertaa koholle, jolloin painettaessa saadaan värillinen kuvio. Kuvion tausta voidaan myös leimasimessa jättää koholle, jolloin taustasta tulee painettaessa värillinen (Forss ym. 1979, 16). Leimasimia voidaan rakentaa erilaisista materiaaleista, mutta parhaimpia ovat huokoiset materiaalit tai esineet, joiden pinta tai muoto jättää jäljen. Leimasimen voi rakentaa esimerkiksi perunasta, liimaamalla puupalaan koholle jääviä kuvioita tai käyttää kasvien lehtiä, puunpalasia, korkkeja jne. tai tekemällä hienomman leimasimen eli kaiverretun puulaatan, painoblokin. (Forss ym. 1979, 58–59.) Leimasinpainantaa voi käyttää kankaankuvioinnin lisäksi esimerkiksi myös painokankaan ideoinnissa tai sommitte-lua harjoittellessa.

Kaaviopainannassa (kuva 9) kuviokaavion avoimet kohdat päästävät painovärin kankaalle (Pellonpää-Forss 2009, 21). Kaaviopainantaa kutsutaan myös silkkipainannaksi, filmipainannaksi, seripainannaksi tai serigrafiaksi. Kuvio voidaan painaa kuviokaavion avulla käyttäen esimerkiksi pigmentti- tai reaktiivivärejä tai reservi- tai etsausainetta. Kuviokaavio kiinnitetään painoseulaan. Painoseula muodostuu suorakulmaisesta, puisesta tai metallisesta, kehyksestä sekä kehykseen pingotetusta seulakankaasta (Pellonpää-Forss 2009, 53). Painoseuloja on myynnissä erikokoisina ja eri tiheyksillä seulakankailla. Tiheysmerkintä, esimerkiksi 28 l /cm, kertoo, kuinka monta lankaa seulakankaassa on senttimetrillä. Seulakankaan tiheydellä on vaikutusta valotetun kuvion piirtymiseen kankaalle: mitä tiheämpi seula, sitä tarkemmat yksityiskohdat. Käytettävä painopasta vaikuttaa myös seulakankaan tiheyden valintaan, sillä peittävät pastat ja erikoisvärit edellyttävät harvempaa seulaa kuin esimerkiksi kuultovärit. (Mentu ym. 2010, 48.)

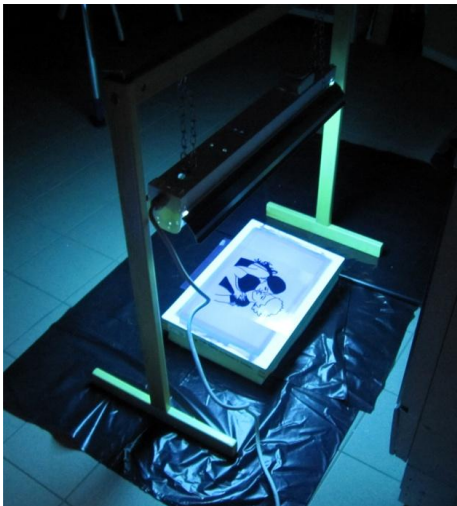
Kuviokaavio voi olla tilapäiskaavio, kuten esimerkiksi paperikaavio tai valotettu kaavio, joka pysyy painokaaviossa (Pellonpää-Forss 2009, 21). Kuviokaavio on myös mahdollista tehdä esimerkiksi lakan tai vahan avulla (Forss ym. 1979, 67). Paperikaaviotekniikassa kuviokaavio tehdään paperista, kuten elävänmallinpaperista eli litoposterista, tai muovista. Monivärisen painokuosin jokainen väri vaatii oman kuviokaavionsa. (Pellonpää-Forss 2009, 146, 160.) Valotusmenetelmässä valotusemulsiolla herkistetty seula kovetetaan ultraviolettivalolla, jolloin kuviokohdat on peitetty valoa läpäisemättömällä materiaalilla esimerkiksi kahdelle päällekkäisellä tulostetulla kalvolla, jossa kuviot ovat mustia (kuva 10). Valotuksen jälkeen suojatuista kohdista emulsiota poistetaan vedellä huuhtelemalla ja seula on kuivaamisen jälkeen käyttövalmis (kuva 10). (Forss ym. 1979, 69.) Kaaviopainannassa tarvitaan painoseulan lisäksi myös raakeli tai ikkunalaista, jolla väri vedetään kuvio-kohtien läpi kankaalle.

Kuva 9. Kaaviopainantaa Omat kuosit kankaalle –kurssilla valotettua kaaviota ja pigmenttipainovärejä käyttäen.

Yleisimmät käytetyt painovärit ovat pigmenttivärejä, jotka koostuvat väripigmentistä ja painopastasta (Mentu ym. 2010, 38.) Painopastan voi myös tehdä itse, jolloin sen ominaisuuksiin on helppompi vaikuttaa. Pigmenttivärit ovat monikäyttöisiä tekstiilivärejä ja niiden painotuloksen voi ennakoida paremmin kuin muilla väreillä. (Pellonpää-Forss 2009, 75, 77.) Painopastasta ja väripigmenttien perusvärejä sekoittamalla painoväristä saa halutun väristä. Kankaanpainantatarvikkeita myyvillä yrityksillä, kuten Emo-Tuotanto Oy:llä, on valikoimassaan myös valmiiksi sekoitettuja pigmenttipainovärejä.

Tavallista on painaa kuultoväreillä vaaleille tai valkealle kankaalle, jolloin kuultoväriä käytettäessä kankaan pohjaväri tai alle painettu väri kuultaa nimensä mukaisesti läpi (Mentu ym. 2010, 38). Peittäviä painopastoja voidaan käyttää tummille tai värikkäille kankaille painettaessa, eli peittopasta vähentää pohjakankaan värin vaikutusta painoväriin. Kuultavaan pigmenttiväriin voidaan lisätä valkoista peittoväriä peittävämmän väripinnan aikaansaamiseksi. (Pellonpää-Forss 2009, 78; Mentu ym. 2010, 38.) Ruiskuemulsiota voidaan käyttää väripigmenteillä sävytettynä muun muassa kankaan maalaamiseen tai värin ruiskuttamiseen sumutepullon avulla. Ruiskuemulsiolla voidaan myös tarvittaessa ohentaa muita painopastoja.

Kuva 10. Vasemmalla painoseulan valotus valotuslampun avulla ja oikealla valmis valotettu kaavio.

Kuulto – ja peittovärien lisäksi on olemassa myös erikoisvärejä, kuten helmiäispastaa, josta saa halutun väristä väripigmentejä lisäämällä. Kohopastalla, jota on mahdollista sä-

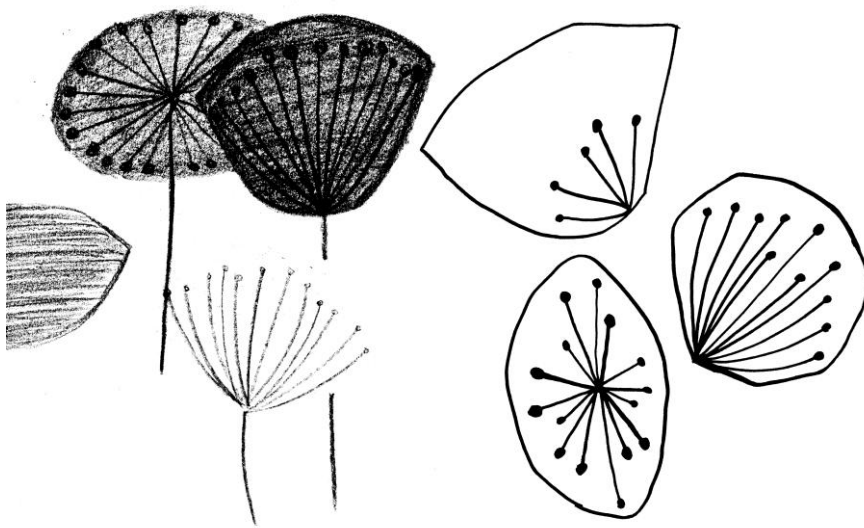
vyttää halutun väriseksi väripigmenteillä, saadaan aikaan pinnasta kohoavia painatuksia (Pellonpää-Forss 2009, 79). Pieniin yksityiskohtiin voidaan käyttää myös erivärisiä folioarkkeja. Painokuvio painetaan kankaalle lämpöliimapastalla ja folioarkki kiinnittyy lämmön ja paineen vaikutuksesta liimakohtiin (Mentu ym. 2010, 43). Folioarkin tilalla voidaan käyttää myös nukkapintaista arkkiä.

Pienimuotoisen painannan keskeiset välineet ovat Pellonpää- Forssin (2009, 41) mukaan painokaavio, paperikaaviot, painopöytä sekä pigmenttivärit. Painantaan tarvitset myös raakelin, painokangasta eli painopohjia, työskentelytilan sekä kuivauspaikan. Painopöydän tai -alustan koko riippuu pitkälti painettavien kankaiden tai tuotteiden koosta. Painoalusta voi olla siirrettävä, pehmustettu taso, jonka voi rakentaa itse levystä, vanusta sekä puuvillakankaasta (Jansdotter 2008, 17). Painopöydän voi myös rakentaa kiinnittämällä nitoen pöydän tai pöytälevyn päälle vanhan huovan tai huopalevyn, jonka päälle pingotetaan puuvillakangas eli ns. trykkityykki. Ergonomisen työskentelyasennon mahdollistamiseksi painopöydän kannattaa olla tavallista pöytää korkeampi. (Mentu ym. 2010, 48.) Työskentelyä helpottaa hyvin valaistu ja ilmastoitu työskentelytila, jossa on tilaa painopöydälle, värin sekoittamiseen, välineiden pesemiseen sekä painettujen kankaiden kuivaamiseen. Kuivauspaikkana kankaille voivat olla esimerkiksi pyykkinaru, pyykinkuivausteline tai kattoon riipustettavat rimat.

Käytetyimmät pohjamateriaalit painannassa ovat puuvilla ja pellava erisidoksisina. Silkille ja villalle painaminen on mahdollista, mutta esimerkiksi pigmenttivärien painojäljen kestävyys ei ole välttämättä samanlainen kuin puuvillalle painettaessa (Mentu ym. 2010, 51). Muille materiaaleille on hyvä testata värin kiinnittymistä ja kestävyyttä. Ennen painamista uudet kankaat on pestävä epäpuhtauksien ja viimeistelyaineiden poistamiseksi sekä silitettävä huolellisesti (Mentu ym. 2010, 51). Kankaanpainannan pohjamateriaaleina voi hyvin käyttää myös kierrätettyjä puuvilla- tai pellavakankaita, lakanoita, pöytäliinoja jne. Kankaanpainantaa ja muita kankaankuvioinnin tekniikoita voidaan taitojen kehittyessä yhdistellä.

Luonnosteluvaiheessa kannattaa suosia itselle mieluisia tekniikoita ja välineitä, tai tekniikoita, jotka muistuttavat käytettävää painomenetelmää (Mentu 2010, 19). Niinimäki (2008, 216) tuo esille myös erilaisten luonnostekniikoiden ja kuvallisten keinojen kokeilemisen oman kädenjäljen laajentamiseksi. Ideointi- ja luonnosteluvaiheessa on hyvä tuottaa useita erilaisia vaihtoehtoja, joista toteutettava painomalli sitten valitaan. Muita vaihtoehtoja on mahdollista käyttää toisessa yhteydessä tai muokata edelleen toiseen käyttötarkoitukseen sopivaksi. Ideoita sekä erilaisia vaihtoehtoja painomalleihin voi kerätä esimerkiksi luonnoskirjaan myöhempää käyttöä varten. Luovan suunnitteluprosessin aikana syntyneet ideat voivat siten ruokkia uusia ideoita.

Luonnoksia voidaan toteuttaa lyijykynillä tai puuväreillä piirtäen, vesiväreillä maalaten, kollaasimenetelmällä tai erilaisin grafiikan menetelmiä. Malleja kannattaa tarkastella ainakin suunnitteluprosessin loppuvaiheessa oikeassa koossa ja jatkuvana pintana, jatkuvan mallin ollessa kyseessä. (Mentu ym. 2010, 19.) Kuvion kopioimisessa ja kuviopinnan sommittelussa voidaan

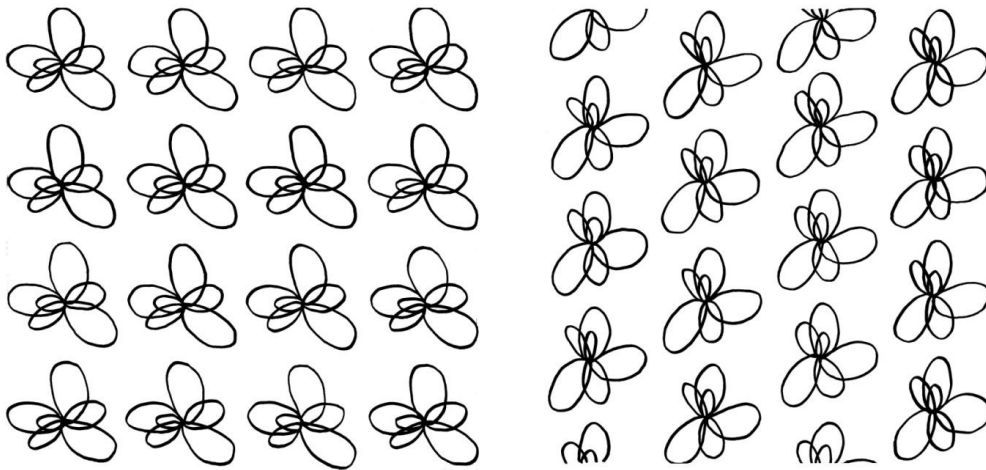
hyödyntää kopiokonetta, jonka avulla kuvion kokoa voidaan myös varioida. Suunnittelussa voidaan käyttää myös kuvankäsittelyohjelmia, mutta siihen vaaditaan vähintään kyseisten ohjelmien perusteiden hallitseminen.

Kuva 12. Luonnostelun pohjalta löytyi kuvio painomallin suunnitteluun (kuva: Kankaanpainannon työkalupakki).

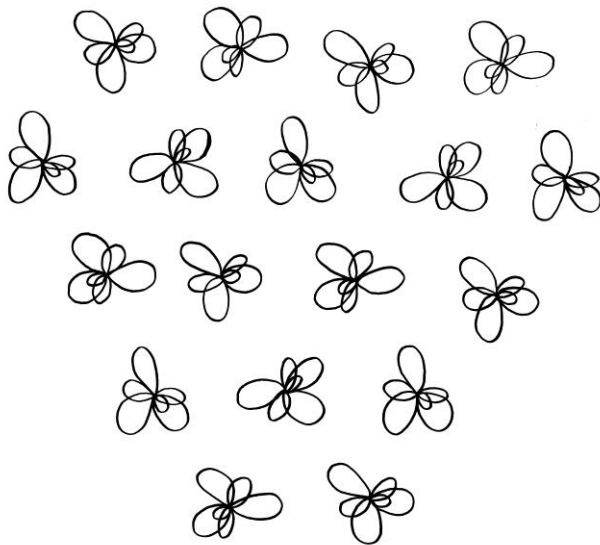
Luonnosmateriaalista valitaan yksi tai useampi vaihtoehto (kuva 12), joiden kehittelyä jatketaan. Painomalli voi rakentua yhdestä tai lukemattomista erilaisista kuvioista ja muodoista. Jatkuvaa pintaa tehdessä voidaan kokeilla erilaisia pinnan rakentamisen keinoja (Pellonpää-Forss 2009, 116, 126.) Painomallia suunnitellessa on hyvä huomioida kuvioiden rytmin, koon, värin, muodon vaihtelut ja kuvioiden keskinäinen suhde toisiinsa sekä painomallin kokonaisalaan (Pellonpää-Forss 2009, 121). Printtien eli yksittäisen kuvan suunnittelussa ei ole oikeastaan varsinaisia sääntöjä eikä kuvion jatkuvuutta tarvitse miettiä. Printtejä käytetään usein tuotteissa, kuten kangaskasseissa tai vaatteissa, kuten t-paidoissa, jolloin kuvion koko tulee suhteuttaa tuotteen kokoon.

Ennen painamista jatkuvasta painomallista tehdään sekä raportti että painoraportti. Raportti eli mallikerta toistuu painokankaalla leveys- tai korkeussuunnassa (Pellonpää-Forss 2009, 154). Niinimäen (2008, 218) mukaan suora-, puolinueva- ja seitsemän pisteen raportit (kuvat 13–14) ovat yleisempiä tapoja sommitella kuvion jatkuvuus. Piirrettyä raporttia ei yleensä suoraan käytetä painamiseen. Varsinainen painoraportti rakennetaan niin, että kuvio-osat säilyvät mahdollisimman ehjinä ja raportin kohdistaminen oikealle paikalleen on helpompaa painettaessa (Forss ym. 1979, 76.) Jatkuviissa painomalleissa painoraportin tarkoituksena on myös hävittää raportin toistumisjälki (Pellonpää-Forss 2009, 160). Moniväristä painomallia suunnitellessa eri värit on erotettava omille raporteilleen.

Kankaanpainannan menetelmästä riippuen jatketaan raportin työstämistä eteenpäin. Valotettavaa kaaviota varten tarvitaan mallista puhtaaksi piirretty version, joka yleensä kopioidaan tai tulostetaan kalvolle. Paperikaaviota varten malli piirretään puhtaaksi ja siirretään litoposteri-paperille ja värillä täytettävät kuvio-osat leikataan irti. Käsipainannassa suunniteltu painomalli kehittyy ja saa uudenlaisia ulottuvuuksia myös painantavaiheessa erilaisten väri- ja pohjamateriaalikokeilujen ansiosta. Luovalle työskentelylle ja kokeilemiselle onkin syytä jättää tilaa.

Kuva 13. Suora raportti ja puolinueva raportti.

Kuva 14. Seitsemän pisteen raportti.

LÄHTEET:

- Forssan Tekstiilimuseo Tyyki. 2011a. Kretonki. Luettu 11.4.2011.
http://www.forssanmuseum.fi/kokoelmat/tekstiilikokoelma/?freesearch=&designers=all&showYear=1906&search_btn=Hae
- Forssan Tekstiilimuseo Tyyki. 2011b. Vistramusliini 6214. Luettu 11.4.2011.
http://www.forssanmuseum.fi/kokoelmat/tekstiilikokoelma/?freesearch=&designers=all&showYear=1906&search_btn=Hae
- Forss, M., Priha, P., Rantanen, K. ja Ylinen, S. 1979. Kankaanpainanta. Espoo: Amer-yhtymä Oy Weilin+ Göös kirjapaino.
- Jansdotter, L. 2008. Printtejä! Paina omat jälkesi kankaalle, kortteihin, seinälle. WSOY.
- Laurikainen, J. & Niinimäki, K. 2008. Painettu kangas ja painomenetelmät. Teoksessa Kretongista printtiin. Suomalaisen painokankaan historia. Helsinki: Art- Print Oy.
- Mentu, T., Mikkilä, T. & Paakkunainen, U. 2010. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.
- Niinimäki, K. 2008. Painokangassuunnittelu ja suunnittelijoiden ammatillinen toiminta. Teoksessa Niinimäki, K. & Saloniemi, M-R. 2008. (toim.) Kretongista printtiin. Suomalaisen painokankaan historia. Helsinki: Art- Print Oy, 215–221.
- Pellonpää- Forss, M. 2009. Kankaanpainanta – välineet, suunnittelu, painaminen. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Pulkkinen, C. 2008. Kauneutta arkeen malliateljeissa 1950-luvulla. Teoksessa Niinimäki, K. & Saloniemi, M-R. 2008. (toim.) Suomalaisen painokankaan historia. Helsinki: Art- Print Oy, 77–85.
- Pulkkinen, C. 2008. Silkkipaperiverhot ja sillavaatteet 1940-luvulla. Teoksessa Niinimäki, K. & Saloniemi, M-R. 2008. Kretongista printtiin. Suomalaisen painokankaan historia. Helsinki: Art- Print Oy, 59–68.
- Pulkkinen, C. 2008. Taiteilijat ja moderni painokangas 1930-luvulla. Teoksessa Niinimäki, K. & Saloniemi, M-R. 2008. (toim.) Kretongista printtiin. Suomalaisen painokankaan historia. Helsinki: Art- Print Oy, 43–49.
- Pulkkinen, C. 2008. Keinotilkkiä ja painokankaita kotimaisin voimin 1920-luvulla. Teoksessa Niinimäki, K. & Saloniemi, M-R. 2008. (toim.) Kretongista printtiin. Suomalaisen painokankaan historia. Helsinki: Art- Print Oy, 33–36.
- Pulkkinen, C. 2008. Kretonki, flanelli ja miljoonahousukankaat 1861- 1919. Teoksessa Niinimäki, K. & Saloniemi, M-R. 2008. (toim.) Kretongista printtiin. Suomalaisen painokankaan historia. Helsinki: Art- Print Oy, 17–25.
- Pulkkinen, C. 2008. Värien vallankumous 1960-luvulla. Teoksessa Niinimäki, K. & Saloniemi, M-R. 2008. (toim.) Kretongista printtiin. Suomalaisen painokankaan historia. Helsinki: Art- Print Oy, 97–108.
- Pulkkinen, C. & Niinimäki, K. 2008. Jättikukkien varjosta tiedostavaan 1970-lukuun. Teoksessa Niinimäki, K. & Saloniemi, M-R. 2008. (toim.) Kretongista printtiin. Suomalaisen painokankaan historia. Helsinki: Art- Print Oy, 129–139, 142 –145.

KUVALÄHTEET

- Blakemore, F.1982. Japanese Design. Through Textile Patterns. Weartherhill.
- Gillow, J. & Barnard, N. 1991. Traditional Indian Textiles. London: Thames and Hudson Ltd.
- Forssan Tekstiilimuseo Tyyki. Kretonki.
http://www.forssanmuseum.fi/kokoelmat/tekstiilikokoelma/?freesearch=&designers=all&showYear=1906&search_btn=Hae
- Forssan Tekstiilimuseo Tyyki. Vistra.
http://www.forssanmuseum.fi/kokoelmat/tekstiilikokoelma/?freesearch=&designers=all&showYear=1906&search_btn=Hae

Forssan Tekstiilimuseo Tyyki.

http://www.forssanmuseum.fi/UserFiles/forssanmuseum/kokoelmakuvat/comment_1286351367.jpg

Forssan Tekstiilimuseo Tyyki. Aini Vaari.

http://www.forssanmuseum.fi/kokoelmat/tekstiilikokoelma/?freesearch=&designers=all&showYear=1968&search_btn=Hae

Forssan Tekstiilimuseo Tyyki. Kati Mattila.

http://www.forssanmuseum.fi/kokoelmat/tekstiilikokoelma/?freesearch=&designers=all&showYear=1968&search_btn=Hae

Forssan Tekstiilimuseo Tyyki. Kati Mattila.

http://www.forssanmuseum.fi/kokoelmat/tekstiilikokoelma/?freesearch=&designers=all&showYear=1972&search_btn=Hae

Åhlberg G. & Järneryd O. 1972. Käsinpainanta. Helsinki: Tammi.